

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN OKULA
UYUMLARININ KAYGI DURUMLARIYLA
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

HESNA MAMUR KAR

İSTANBUL, 2022

**FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ PROGRAMI**

**OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN OKULA
UYUMLARININ KAYGI DURUMLARIYLA
İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ**

YÜKSEK LİSANSTEZİ

**HESNA MAMUR KAR
(200501025)**

**Danışman
(Prof. Dr. Serdal Seven)**

İSTANBUL, 2022

FATİH SULTAN MEHMET VAKIF ÜNİVERSİTESİ
TEZ ONAY FORMU

19/07/2022

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Okul Öncesi Eğitimi Tezli yüksek lisans programı öğrencisi 20050125 numaralı Hesna MAMUR KAR'ın hazırladığı "Okul Öncesi Çocukların Okula Uyumlarının Kaygı Durumları ile İlişkisinin İncelenmesi" konulu Yüksek Lisans tezi ile ilgili Tez Savunma Sınavı, 19/07/2022 Salı günü saat 14:00'da yapılmış, sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin **Kabulüne Oy Birliği** ile karar verilmiştir.

Tez adı değişikliği yapılması halinde: Tez adının
.....
şeklinde değiştirilmesi uygundur.

Jüri Üyesi	Karar
1. Prof. Dr. Serdal SEVEN (Danışman)	KABUL
2. Dr. Öğr. Üyesi Duygu YALMAN POLATLAR	KABUL
3. Dr. Öğr. Üyesi Burcu GEZER ŞEN	KABUL
4.
5.
6. (İkinci Danışman)*.....

*2. Danışman varsa doldurulması gerekmektedir.

ETİK BİLDİRİM

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bağlı olduğum üniversite veya bir başka üniversitedeki başka bir çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

Hesna Mamur Kar

TEŞEKKÜR

Bu tezin yazılmasında danışman hocam Prof. Dr. Serdal Seven başta olmak üzere, bu süreçte emeği geçen hocalarıma teşekkür ederim.

Hesna Mamur Kar

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARIN OKULA UYUMLARININ KAYGI DURUMLARIYLA İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ

Hesna MAMUR KAR

ÖZET

Bu araştırmada okul öncesi çocukların okula uyum düzeyleri ile kaygı durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın çalışma grubunu Tunceli ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarındaki 36-72 aylık 550 çocuk oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak; “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” ve “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Öğretmen Formu)” kullanmıştır. “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği”, sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu olmak üzere 3 alt boyuttan, “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Öğretmen Formu)” tek alt boyuttan oluşmaktadır. Normallik testi uygulanmış ve veriler normal dağılım göstermediği ($p<0.05$) belirlenmiştir. Bu yüzden iki grup olanlara (Cinsiyet; Kız/Erkek) Mann-Whitney U, iki gruptan fazla olanlara (Yaş; 36-45, 46-55, 56-65, 66+ Ay) Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır. “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” alt boyutları olan sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu ile “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Öğretmen Formu)” tek alt boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon testi uygulanmıştır.

Araştırmanın sonucunda, kız ve erkek çocukların sosyal uyum, kurallara uyum ve davranış puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur ($p<0.05$). Okul öncesi çocuklarda kaygı ölçeğinde erkek çocuklar ile kız çocuklar arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Farklılıklara bakıldığında kız çocukların sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu puanları erkek çocukların puanlarından daha yüksektir.

Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutu ve Anksiyete Ölçeği ortalamalarının yaş gruplarına göre karşılaştırılması sonucunda; çocukların Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutu olan sosyal uyum puanları ile Anksiyete Ölçeği puanının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmuştur ($p<0.05$). Yaş büyüdükçe sosyal uyum artmaktadır. Yaş

büyüdükçe kaygı oranı azalmaktadır. Okula Uyum Ölçeğinin diğer alt boyutları olan kurallara uyum ve davranış uyumu puanlarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamıştır ($p>0.05$). Farklılıklara bakıldığında sosyal uyum alt boyutunda yaşı 66+ olan çocukların puanları diğer yaş gruplarına göre anlamlı ölçüde daha yüksek bulunmuştur. Anksiyete Ölçeğinde ay yaşı 66+ olan çocukların puanları diğer yaş gruplarına göre anlamlı ölçüde daha düşük bulunmuştur.

Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutları ile Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarına ait korelasyon katsayıları ve önem düzeyleri sonuçlarına göre; bütün korelasyon katsayılarının önem düzeyi $p<0.01$ seviyesinde kontrol edilmiştir. Bu sonuçlara göre Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği ile İlk Günlerde Okula Uyum ölçeğinin alt boyutları arasında ters yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutları (Sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu) arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olduğu bulunmuştur.

Anahtar kelimeler; Okula uyum, kaygı, okul öncesi eğitim, çocuk, sosyal kaygı.

EXAMINATION OF THE RELATIONSHIP OF PRE-SCHOOL CHILDREN'S SCHOOL ADAPTATION AND THEIR ANXIETY

Hesna MAMUR KAR

ABSTRACT

The aim of this preschool is an understanding of education related to pre-school education. The relational screening model of the research was carried out. The study groups of the research consisted of 550 children aged 36-72 months in kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in Tunceli. As a data collection tool in the research; "Scale of Adjustment to School in the First Days" and "Anxiety Scale in Preschool Children (Teacher Form)" were used. The "Scale of Adjustment to School in the First Days" consists of 3 sub-structures, namely social adaptation, adaptation education, and harmony, and the "Preschool Anxiety (Anxiety) Scale (Teacher Form)" consists of a single substructure. Normality test was applied and it did not show normal ($p < 0.05$). These two groups; Girl/Boy (Gender) Mann-Whitney U, two more reinforcements (Age; 36-54, 56-65, 66) Kruskal-Wallis test. , Compliance with schoolchildren, harmony, adjustment with the "School Priority" Scale (Teacher Form) "examinations consisting of one sub-dimension.

As a result of the study, a statistically significant difference was found between the social adaptation, compliance with rules and behavior scores of girls and boys ($p < 0.05$). There was no statistically significant difference between boys and girls in the anxiety scale in preschool children ($p > 0.05$). Looking at the differences, girls' social adaptation, compliance with rules, and behavior compliance scores are higher than boys' scores.

As a result of the comparison of the sub-dimension of the School Adjustment Scale and the mean of the Anxiety Scale according to age groups; A statistically significant difference was found between children's social adjustment scores, which is the sub-dimension of the School Adjustment Scale, and the Anxiety Scale scores, according to age groups ($p < 0.05$). Social adjustment increases as the age gets older. As the age increases, the rate of anxiety decreases. There was no statistically significant difference in the scores of compliance with the rules and compliance with the rules, which are the other sub-dimensions of the School Adjustment Scale, according to age groups ($p > 0.05$). Considering the

differences, the scores of individuals aged 66+ in the social cohesion sub-dimension were found to be significantly higher than the other age groups. In the Anxiety Scale, the scores of individuals aged 66+ months were found to be significantly lower than other age groups.

According to the results of the correlation coefficients and significance levels of the sub-dimensions of the School Adjustment Scale and the Anxiety Scale for Preschool Children; The significance level of all correlation coefficients was checked at the $p < 0.01$ level. According to these results, a significant inverse relationship was found between the anxiety scale in preschool children and the sub-dimensions of the school adjustment scale in the first days. In addition, it was found that there was a positive and significant relationship between the sub-dimensions of the School Adjustment Scale (Social adjustment, compliance with rules, and behavior compliance).

Keywords; School adjustment, anxiety, preschool education, child, social anxiety

ÖNSÖZ

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile kaygı durumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır. Okul öncesi çocukların okula uyum düzeylerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Okul öncesi çocuklarda kaygının varlığının belirlenmesi çocukların ileride okul çağında karşılaşabilecekleri sorunların ve hatta hayat boyu yaşantılarında karşılaşabilecekleri problemlerin çözümünde büyük önem taşımaktadır. Şayet çocukta sosyal fobi, özgül fobi veya ayrılık kaygısı varsa bunun erken safhada belirlenip ileriye dönük kalıcı hasarlar bırakması engellenebilir. Çalışmanın pandemi sürecine denk gelmesi nedeniyle ölçeklerin okullara dağıtılması, öğretmenler tarafından ölçeklerin doldurulması, karantinada olan sınıfların bulunması nedeniyle yaklaşık olarak 700 çocuk üzerinde yapılması planlanan çalışma 550 çocuk ile sınırlı kalmıştır. Çalışma, Tunceli ilindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı anaokullarındaki 36-72 aylık çocukları kapsamaktadır. Araştırma verileri, Şahin (2021) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı Ölçeği” ile Seven (2011) tarafından geliştirilen “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirilmesi aşamasında Tunceli İl Milli Eğitim Müdürlüğüne, okul müdürlüklerine ve öğretmenlerimize sağladıkları kolaylıklar ve yardımlarından dolayı teşekkür ederim.

Haziran, 2022

Hesna Mamur Kar

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	vii
ÖNSÖZ.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR.....	xiii
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	6
1. LİTERATÜR TARAMASI.....	6
1.1. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OKULA UYUMUN ÖNEMİ.....	6
1.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE UYUMU ETKİLEYEN FAKTÖRLER.....	7
1.2.1. Aile Ortamı ve Ebeveyn Tutumları.....	8
1.2.1.1. Otoriter ebeveyn tutumu.....	9
1.2.1.2. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu.....	10
1.2.1.3. İzin verici ebeveyn tutumu.....	10
1.2.1.4. Demokratik ebeveyn tutumu.....	11
1.2.2. Çocuğun Kişisel Özellikleri, Cinsiyet Faktörü ve Mizacı.....	13
1.2.3. Öğretmen Çocuk Etkileşimi.....	14
1.2.4. Çocuğun Akranları ile İlişkileri.....	15
1.2.5. MEB'in Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Uyum Haftası Çalışmaları.....	16
1.3. KAYGININ (ANKSİYETE) TANIMI.....	20
1.3.1. Çocukluk Dönemi Kaygıları.....	20
1.3.1.1. Genel kaygı.....	22
1.3.1.2. Sosyal kaygı.....	22
1.3.1.3. Ayrılma kaygısı.....	22
1.3.1.4. Obsesif kompulsif bozukluk.....	23
1.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	24
1.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar.....	24

1.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	33
İKİNCİ BÖLÜM	40
2. YÖNTEM	40
2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ.....	40
2.2. ARAŞTIRMA GRUBU	40
2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI.....	41
2.4. VERİLERİN TOPLANMASI	44
2.5. VERİLERİN ANALİZİ.....	44
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	46
3. BULGULAR	46
3.1. OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM DÜZEYLERİ VE KAYGI DÜZEYLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİMESİ.....	47
3.2. OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM DÜZEYLERİ VE KAYGI DÜZEYLERİNİN YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI	49
3.3. OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM DÜZEYLERİ VE KAYGI DÜZEYİ ARASINDAKİ KORELASYON.....	51
SONUÇ	53
KAYNAKÇA	60
EKLER	72

TABLULAR DİZİNİ

	<u>Sayfa</u>
Tablo 2. 1 Çocuklara ait demografik bilgiler	41
Tablo 3. 1. Normallik Testi	46
Tablo 3. 2. Mann-Whitney U testine analizine göre ölçeklerin alt boyutları yönünden değerlendirilmesi	47
Tablo 3. 3. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeğinin cinsiyete göre dağılımı (Medyan değerine göre çıkarılmıştır)	48
Tablo 3. 4. Kruskal-Wallis testi analizine göre Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutları ve Anksiyete Ölçeği ortalamalarının yaş gruplarına göre karşılaştırılması	49
Tablo 3. 5. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçek Puanlarının yaş gruplarına göre dağılımı	50
Tablo 3. 6. Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutları ile Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarına ait korelasyon katsayıları ve önem düzeyleri	51

KISALTMALAR

Akt.	Aktaran
çev.	Çeviren
DFA	Doğrulayıcı faktör analizi
ed.	Editör
KMO	Verilerin, bir diğer ifade ile madde/değişken değerlerinin tutarlılığı için geliştirilen yaklaşıma Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) istatistiği denir.
s.	Sayfa/sayfalar
v.d.	Çok yazarlı eserlerde ilk yazardan sonrakiler

GİRİŞ

Problem

Okul öncesi dönemde okula uyum, çocuğun girdiği okul ortamına uyum sağlaması, sosyal-duygusal ve davranışsal talepleri yerine getirebilmesi ve akranlarıyla sürdürülebilir bir ilişki kurarak kendi benliğini geliştirmesidir (Polat ve Çağlak Sarı, 2020). Aileden ilk kez uzun süreli ayrılarak farklı bir ortamla tanışan ve dış dünya ile karşılaşan çocuk açısından okula başlama süreci oldukça önemlidir ve bu süreç okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleşir (Gülay, 2011). Çocukların okula sorunsuz bir şekilde başlamaları ve okula uyum sağlamaları başta kendileri olmak üzere ebeveyn ve öğretmenleri açısından yeni bir sürecin başlangıcıdır. Okula başlamak aile, çocuk ve öğretmen açısından önemlidir. Yeni bir çevreye hazırlanan çocuk yeni arkadaşlar ve öğretmen ile tanışarak ailesinin yanında olmadığı bir çevreye girmiştir. Anne baba emanet ettikleri çocuklarını güvende ve iyi bir eğitim ortamında olmasını ister (Nur-Çelik, 2020).

Çocukların okul öncesi dönemde edindikleri yaşamışlıklar ileriki dönemlerde hayata bakış açılarını etkilemektedir (Şahin, 2005). Okul öncesi dönemde çocuklar ilk defa okula uyum sağlama deneyimi ile karşı karşıya kalmaktadır. Sonraki yıllarda okul ve yaşam deneyimlerinden etkilenmesi bakımından okul uyumu oldukça önemlidir (Hamre ve Pianta, 2001). Çocukların sağlıklı bir kişilik geliştirebilmesi ve sürdürülebilir ilişkiler kurabilmesi açısından okula uyum sağlama vazgeçilemez bir durumdur (Polat ve Çağlak-Sarı, 2020). Okul öncesi dönemde okula uyum sağlayamama sorunu ilerideki tüm bir yaşamı olumsuz etkileyebilmektedir. Bu olumsuz durum; çocuğun okulu sevme/sevmeme durumunu etkileyeceği gibi ilerideki akademik yaşantısına da yansıtacağı düşünülmektedir (Nazlıoğlu, 2019). Aynı zamanda okula uyum sürecinde akran ilişkilerinin olumsuz yanları (şiddet, kıskançlık vb.) çocuğun yalnızlaşmasına neden olarak sosyalleşmesini olumsuz etkileyebilmektedir (Bağçeli-Kahraman, 2020). Bu durum

ebeveynlere; çocuklarda okulu sevmeme, okula gitmek istememe, hatta bazı sağlık sorunları şeklinde yansıyabilmektedir Seçer, Gülay-Ogelman, Şimşek, Önder ve Bademci (2014). Bu nedenlerle okula uyum kavramı üzerinde önemle durulması gereken bir konudur (Şebitci-Sarıbaş, 2020). Yapılan araştırmalar okula uyumun önemini göstermektedir (Arabacıoğlu, 2019; Başaran, Gökmen ve Akdağ, 2014; Brzezińska, Czub ve Ozadowicz, 2013; Buyse, Vershueren, Verachtert ve Damme, 2009; Canabakan-Koç, 2015; Cesur ve Demir, 2020; Daniels, 2014; Erten, 2012; Granot, 2014; Gülay-Ogelman ve Erten-Sarıkaya, 2013; Gülay-Ogelman, Güngör ve Göktaş., 2021; Kanat, 2005; Markovic, Mamutovic ve Stanisavljevic-Petrovic, 2019; Wu vd., 2015; Yalçın, 2016; Zupančič ve Kavčič, 2011). Çocuğun okula uyum sürecini olumsuz geçirdiği durumlarda kaygı probleminin görüldüğü bilinmektedir (Şebitci-Sarıbaş, 2020).

Kaygılar sadece yetişkinlerin değil aynı zamanda çocukların da yaşamlarında uyum ve işlevsellik problemlerinin yaşanmasına neden olan bir faktördür. Sağlıklı bir çocuk gelişim süreci çocuğun fiziksel, zihinsel, sosyal ve duygusal ihtiyaçlarının karşılanması ile sağlanır. Duygusal gelişimin temelinde yer alan sevgi, anne- baba çocuk etkileşimine dayanır. Anne ve babası tarafından sevilen, sözel olarak desteklenen çocukların yine ailesi tarafından korunması ve ilgi görmesi duygusal ihtiyaçlarının karşılanması anlamına gelmektedir. Bu sağlanamadığı zaman çocuğun duygusal gelişiminde aksamalar meydana gelmesi ve duygusal örselenmeler yaşaması kaçınılmaz olacaktır. Sonuç olarak bu durum çocukta istenmeyen sürekli kaygıların oluşmasına zemin hazırlamış olur (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000). Kaygı bozuklukları çocukluk döneminde çok sıklıkla karşılaşılan bir durumdur (Beesdo, Knappe ve Pine, 2009). Bu durum bazı araştırmalarda sosyal kaygı, panik bozukluklar, özgül fobiler ve ayrılık kaygısı gibi ifade edilmiştir (Austin ve Sciarra, 2010; Ehrenberg, Lohaus, Konrad, Luning ve Heinrichs, 2021). Alan yazında bir çok çalışma çocuklarda kaygı durumunun önemini ortaya koyulmaktadır (İpek Balkaya, 1998; Battaglia vd., 2016; Bora, 2019; A. Çıkrıkçı, 2020; Ehrenberg vd., 2021; Küçüködük, 2015; Pepito ve Montalbo, 2019; Yeşildaş, 2018). Çocuğun okula başladığı süreç içerisinde uyum sorununun yaşanması ve bu sürecin uzun sürmesi çocuğun kaygı düzeyini artıracığı bilindiğinden çocuğun psiko-sosyal durumunun ve

sahip olduğu hazır bulunuşluk seviyesinin göz ardı edilmeden bu süreci en az kaygı ile atlatabilmesi, ancak nedenlerinin belirlenmesiyle mümkün olacağı bilinmektedir (Bağçeli-Kahraman, 2020).

Bu nedenle okula yeni başlayan çocukların okula uyum sağlamalarındaki sosyal uyum, kurallara uyum ve davranış uyumu faktörlerinin okula uyumlarına etkisinin araştırılması ve varsa bu etkilere hangi çözüm önerileri getirilmelidir?

Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı (Anksiyete) durumu okula uyum ile ne kadar ilişkilidir?

Araştırma Tunceli ilinde gerçekleştirilmiştir. Tunceli Merkezde bulunan tüm anaokullarında (resmi/özel) uygulanmıştır. Araştırma verilerini toplamak için, Seven (2011) tarafından geliştirilen “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” ve Şahin (2021) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır. Toplamda 43 öğretmen tarafından 550 çocuğa ait “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” ve “Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı Ölçeği” doldurulmuştur. Araştırma modeli olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı, okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile kaygı durumları arasındaki ilişkiyi ortaya koymaktır.

Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçlar

Bu amaç kapsamında aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır;

1. Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?
2. Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?
3. Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile kaygı arasında ilişki var mıdır?

4. Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri (Sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu) arasında ilişki var mıdır?

Önem

Okul öncesi çocukların okula uyum düzeylerinin belirlenmesi okula uyum sürecin sorunsuz geçirilmesinde önemli bir etkidir. Okul öncesi çocukların kaygı düzeylerinin belirlenmesi gelecekteki okul yaşantıları ve sonraki hayat boyu karşılaşacakları tüm sorunların çözümüne yönelik olumlu etkisinin olduğu bilinmektedir. Şayet çocukta sosyal fobi, özgül fobi veya ayrılık kaygısı varsa bunun erken safhada belirlenip ileriye dönük kalıcı hasarlar bırakması engellenebilir. Uyum sürecinde okula yeni başlayan çocuğun ebeveynlerinden ayrılma, evdeki ortamından ve oyuncaklarından ayrılma, hiç tanımadığı bir ortama girip yabancı kişilerle vakit geçirme gibi durumlar çocuğun kaygı düzeyini artırabilir. Bu ve benzeri durumlar aynı zamanda çocuğun kendisini yalnız hissetmesine neden olarak sosyal fobilerinin oluşmasına da neden olabilir. Yaşanılan kaygılarla birlikte, bir durum, bir nesne veya bir canlıdan çocuğun korkması, belki de önceden yaşanmışlık nedeniyle taşıdığı kendine has özgül fobileri uyum sürecini daha da zorlaştırabilir. Uyum süreci ile kaygı düzeylerinin ilişkisinin bilinmesi ebeveynler ya da öğretmenler tarafından gerekli önlemlerin alınması, çocuğun gelecekteki hayatının daha sorunsuz geçirilmesi açısından oldukça önemlidir.

Varsayımlar

Uygulamaya katılan ebeveynlerin ve öğretmenlerin ölçme araçlarına doğru ve içten cevap verdikleri varsayılmaktadır.

Sınırlılıklar

Araştırma, 2021-2022 eğitim-öğretim yılında, Tunceli ili, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı anaokullarında eğitim alan çocukları kapsamakta olup pandemi nedeniyle yaşanan bu süreçte 700 çocuğa ulaşılması planlanırken 550 çocuğa ulaşılabilmiştir.

Tanımlar

Okula Uyum: Çocuğun okula, öğretmenlere ve arkadaşlarına karşı sahip olduğu olumlu tutumlar bütünüdür (Polat ve Çağlak Sarı, 2020).

Kaygı: Sağlıklı bireyler için normal kabul edilen, bireylerin tüm yaşamları boyunca deneyimledikleri, gelişimleri sırasında koruyucu ve uyum sağlayıcı rolü olan bir duygudur (Labellarte, Ginsburg, Walkup ve Riddle, 1999).

Okul Öncesi Dönem: Beyin gelişiminin ve sinaptik bağlantıların kurulma oranının en yoğun ve hızlı yaşandığı dönemdir. Beyin gelişimi çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin oluşturur. Bu nedenle çocuklar özellikle okul öncesi dönem olarak adlandırılan yaşamın ilk altı yılında çok hızlı büyürler ve bu gelişim alanlarında şaşırtıcı bir hızla yetkinleşirler (MEB, 2013).

Mizaç: Çocuğa genetik olarak aktarılan, çevresi ile etkileşimi sürecinde biçimlenebilen, davranış ve sosyal tepkilerini etkileyen genel karakteristik özelliklerinin tamamıdır (Bağçeli-Kahraman, 2020).

Obsesif Kompulsif Bozukluk: Düşünce ve hareketlerdeki takıntıları ifade eden davranışlar obsesif kompulsif bozukluktur (Cüceloğlu, 2013).

BİRİNCİ BÖLÜM

1. LİTERATÜR TARAMASI

1.1. OKUL ÖNCESİ DÖNEMDE OKULA UYUMUN ÖNEMİ

Okul öncesi dönemde okula uyum sürecinde çocukların iyi zaman geçirmeleri ve arkadaşları ile etkili iletişim içinde olabilmeleri için kendi fikirlerini ve yeni düşüncelerini rahatça ifade edebilmeleri gerekir (Unutkan, 2003). Bu sürecin hızlanması için çaba sarf edilse de bazı çocuklar uyumlu görünmelerine rağmen iç dünyalarında sorun yaşayabilirler (Öztürk, 2008).

Okula başlayan çocuklardan uyum sağlayanlar ile sağlamayanlar arasında önemli sosyal ve duygusal farklılıklar bulunmaktadır (Önder ve Gülay, 2007; Özcan ve Aysev, 2009). Okul öncesi eğitimde uyum sürecinde sorun yaşamayan çocukların işbirliği içinde bireysel ve grup etkinliklerine katılımları ile birçok kazanımlar sağladıkları bilinmektedir (Önder ve Gülay, 2007). Bu süreç bazı çocuklarda sürekli bir kaygıya neden olurken çoğu çocukta ise sorunsuz ve sağlıklı geçirilebilmektedir (Özcan ve Aysev, 2009). Yavuzer (2007), bu süreci sorunlu geçiren çocukların sosyal çevreye uyumda zorlandıkları, okul öncesi dönemde aile dışına çıkamayan, sosyal iletişimden yoksun bırakılan çocuklar olduklarına dikkat çekmektedir.

Okul öncesi dönemde okula uyum sürecini çocuğun rahat atlatabilmesi için Unutkan (2003) iki hazırlıktan bahsetmektedir. Sosyal hazırlık; evden ve tanıdıklarından uzakta farklı bir grupta bulunma, aile dışında otoriteleri kabul etme yönünde olumlu tecrübeleri ve nitelikli zaman geçirmelerini içerir. Entelektüel hazırlık; çocukların okul ve sınıf ortamlarında yetişkinleri anlayıp kendi fikirlerini özgürce ifade edebilmeleri, akranlarının ilgili konularla bağlantılı ifadelerini anlayabilmeli, yeni düşünce ve fikirlerini kendine güvenerek açıklayabilmelidir.

Her ne kadar iyi hazırlanmış olsalar da çocuklar ilk günden hiç tanımadığı bir ortama girecekler ve uzun süre ebeveynlerinden uzak bir eğitim süreci içerisinde olacaklardır. Evinde itina ile yetişen çocuk belki de her istediği yapıldığı için okulda

her istediğinin olamayacağını anladığında kendini rahat hissedemeyebilir. Bu nedenle öğretmen gerekli sınıf ortamını önceden hazırlayıp çocuğa sevgi, şefkat, empati, sabır ve hoş görü içerisinde yaklaşarak çocuğun yabancılık çekmemesi için çaba sarf etmelidir. Öğretmenin önemi büyüktür. Çocuğun aynı zamanda tanımadığı arkadaşlarıyla da tanışıp iletişim kurmasını sağladığı durumlarda çocuk rahatlayarak kendini ifade edebilecek ve etkinlik süreçlerine dâhil olabilecektir (Özgenel, 1992).

Tüm bunlara rağmen okula alışma ve uyum süreci daha uzun olan bir çocuk grubu da vardır. Bu uyum süreci çocuktan çocuğa farklılık gösterir (Seven, 2011). Bazı çocuklar çok geç uyum sağlarken bazıları daha kısa sürede okula alışabilmektedir. Bazen uyum sağladığı düşünülen çocukların iç dünyaları aslında o kadar da rahat olmayabilir (Öztürk, 2008).

Bazı çocukların bu süreçte uygun olmayan davranışları gözlemlenebilir. Ağlayarak, ebeveynlerinin kucaklarında kalmak istemeleri, okul da ebeveynlerinden bir türlü ayrılmak istememe, sınıf ortamında olmasına rağmen hiçbir etkinliğe katılmama, sessizce bekleme, çocuğun uyumak istememesi, ebeveynlerinin geleceği zamanı sürekli olarak sorması, aç olduğu halde yemeği reddetmesi veya farklı bir tepki göstermesi bunlardan bazılarıdır (Balkaya ve Tuğrul, 1998).

Tüm bu süreçlerin sağlıklı bir şekilde devam edebilmesi için Milli Eğitim Bakanlığının bir uyum programı vardır. Uygulamaya göre normal eğitim öğretim sürecinden bir hafta önce tüm anaokullarında ve anasınıflarında eğitim süreçleri başlatılır. Okula geç gelip, erken çıkmaları koşuluyla ebeveynleriyle birlikte okula gelen çocukların öğretmenle birlikte ortak etkinlikler yapmaları sağlanmalıdır. Okula 1 hafta erken başlayan çocuk okulun, ortamın ve ait olduğu grubun içinde kendini yabancı hissetmeyerek, aynı zamanda fizyolojik dengesi ve uyku saatlerini de alıştıran düzenlemesi sağlanmakta, ailesiyle okulda geçirmek istediği süreyi tamamlayan çocuğun uyum da zorlanmaması beklenmektedir (Erten, 2012).

1.2. OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE UYUMU ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Okula uyumu etkileyen faktörlerin başında aile yer almaktadır. Çocukların bebeklikten itibaren getirdikleri yaşantıları, anne babaların çocuklarıyla geçirdikleri zaman ve anne babanın çocuk yetiştirme tutumları oldukça önemlidir (Santrock,

2011; akt. Nur-Çelik, 2020). Çocukların sahip olduğu aile ortamları ve çocukların gelişimine uygun verilen sorumluluklar, aile bireyleriyle etkili ve kaliteli zaman geçirme gibi aile yaşantılarına göre okula uyumun kolay veya zor olabilmesi mümkün olabilmektedir (Baker, 2014; akt. Bağçeli-Kahraman, 2020). Ailenin tutum ve davranışları çocukların kişilik özelliklerine yansımakta ve olumlu-olumsuz etkilere yol açmaktadır (Ceyhan, 2000; akt. Arabacıoğlu, 2019).

Çocuğun kişisel özellikleri, genetik yapısı, bulunduğu sosyal yapının özellikleri vb. etkenlerin çocuğun mizaç gelişimini şekillendirecek kadar büyük bir öneme sahip olduğu bilinmektedir (Özgu ve Yılmaz, 2017).

Okul öncesi eğitim kurumlarına yeni başlayan çocukların mizaçlarını da göz önüne alarak bu zorlu süreçte onlara en büyük desteği veren öğretmenlerinde rehberliklerinin oldukça önemli olduğu bilinmektedir (Arabacıoğlu, 2019). Bağçeli-Kahraman'a (2020) göre, okula uyum sürecinde her çocuğun mizacı farklı olabilmektedir. Utangaç, çekingen, içe kapanık, akran şiddetine maruz kalan çocukların okula uyum sürecinde zorlandıkları ve bu yüzden her çocuğa farklı bir yaklaşımla süreci daha kolay atlatabilmeleri öğretmenleri sayesinde mümkün olabilmektedir. Öğretmen-çocuk etkileşiminde kültürel farklılık, mizaç, problem davranışlar ve sosyal özellikler önemli değişkenler olarak iletişimin niteliğini etkilemektedir.

Okula başlama süreci çocuk için heyecan uyandırdığı gibi yeni bir eğitim dönemine başlayan öğretmen için de oldukça heyecan verici zorlu bir süreç olabilmektedir. Okula yeni başlayan çocuğun kaygılarının giderilmesi için çocuğun okula ve öğretmene güven duymasının sağlanması ve onların motivasyonlarını canlı tutup sınıf içi etkinliklere aktif katılımları sağlanmalıdır (Nur-Çelik, 2020).

1.2.1. Aile Ortamı ve Ebeveyn Tutumları

Aile en küçük toplumsal kurumdur. Toplumun sahip olduğu kültürel değerlerin aktarılmasında önemli bir role sahiptir. Bununla birlikte çocuğun yetiştirilmesinde görev almaktadır. Çocuk toplumsal değerleri önce aileden öğrenmektedir. Aile ortamında kişilikleri oluşmaya başlar. Aile çocuğun barınma, beslenme, korunma, sevmeye-sevilme ihtiyaçlarının giderilmesini sağlamakla birlikte eğitim ihtiyacının da karşılamasını sağlamakla görevlidir (Nur-Çelik, 2020).

Okul öncesi eğitime uyum sağlamak için gerekli zihinsel, sosyal ve duygusal yeterliği çocuğa kazandırma konusunda en önemli görev, çocuğun doğduğu andan itibaren aileye düşmektedir. Çocukların davranışlarında, ailenin çocukla etkileşimi ve çocuğa yaklaşım tarzı etkili olmaktadır. Çocuğun okul öncesi eğitimde uyumu üzerine yapılan araştırmalarda genel olarak ailenin özellikleri ve benimsediği çocuk yetiştirme tutumunun, okul öncesi eğitim kurumlarına uyumda etkisi üzerinde durulmaktadır (İnal, 2013; Polat, 2019).

Ebeveyn tutumları çocuğun kişilik gelişiminde ve benlik algılarının şekillenmesinde önemli yer tutmaktadır. Çocuğun yetiştiği aile ortamındaki olumlu-olumsuz aile tutumları çocuğun gelişimi ve uyum sürecinde oldukça önemlidir. Aile fertlerinin birbirleriyle olan ilişkilerini gözlemleyen çocuk, kendisine göre sonuçlar çıkararak, kendisine rol model oluşturabilir (Can, 2007). Ebeveynlerin çocuklarına karşı tutarlı ve düzenli olarak gösterdikleri davranışlar, onların ruhsal yapısı bakımından önemlidir. Ebeveynlerin olumlu ve destekleyici tutumları çocuğun gelişimine katkı sağlarken, olumsuz ve kısıtlayıcı tutumları bazı uyum problemlerinin ortaya çıkmasına neden olabilir (Seven, 2008). Önemli olan ebeveynlerin çocukların ilgi ve yeteneklerinin farkında olmaları, çocuklarını iyi tanımaları, onların ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bu süreci uyum içerisinde geçirebilmelerine yardımcı olabilmeleridir (Aytar ve Kaytez, 2000; Yavuzer, 2000; Akt. Arabacı, 2018).

1.2.1.1. Otoriter ebeveyn tutumu

Otoriter ebeveyn tutumu kontrol ve denetimin üst düzeyde olmasına rağmen hoşgörü ve ilginin yetersiz kaldığı bir ebeveyn tutumudur. Otoriter aileler çocuklarından daima itaat bekler, onları her zaman kontrol altında tutmayı hedefler ve çocuğun adına kendileri karar verirler. Katı kurallara uymak istemeyen çocuk ebeveyn tarafından suçlanır veya bir şekilde cezalandırılır. Aile ve çocuk iletişiminin zayıfladığı bu tutumda, eleştiriden korkarak çekinen çocuk daima hata yapmaktan endişelenir (Yörükoğlu, 1978; akt. Esen-Çoban ve Koyuncu-Şahin, 2020). Baskı ortamında yetişen çocuğun sessiz ve sakin olmasına karşın diğer çocuklara kıyasla daha çabuk ağlayan ve isyankâr davranışlarının ön planda olduğu söylenebilir. Otoriter ebeveyn tutumu gösteren ailelerde çocuklarının daha mutsuz, daha kaygılı

ve okula uyum süreçlerinde daha zorlu bir süreç gösterdikleri ifade edilebilir (Hale, 2008; akt. Esen-Çoban ve Koyuncu-Şahin, 2020). Otoriter ebeveyn tutumu gösteren ailelerin çocukları genellikle stresli, tedirgin, hata yapmaktan korktuğu için hiç yapmamayı tercih eden davranışlar sergilemeleri nedeniyle okul başarısının beklenenin çok altında kalabildiği, öğretmen ve arkadaşları ile iletişimini çok zayıf olduğu, ailesini mutlu edememekten korktuğu için karar almaktan kaçındığı gibi davranış sorunlarına neden olmaktadır. Tüm bu nedenlerle birlikte iletişimi zayıf, başarısı düşük, kararsız bir çocuk olması çocuğun her türlü etkinlikte grup dışı kalmasına ve akran grubu tarafından tercih edilmemesine neden olduğu için okula uyum sürecini oldukça güçleştirmektedir (Erözkan, 2012).

1.2.1.2. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda çocuk gereğinden fazla kontrol altındadır. Çocuğa aşırı itina ile yaklaşılır. Ebeveynler çocukları için her türlü fedakârlığı yapmaktadırlar, onların yerine sorumluluklarını yerine getirmektedirler. *“Bu tutumu sergileyen ebeveynlerin en belirgin özelliği çocuklarını bebekleştirmeleridir”* (Yavuzer, 2015). Çocuğun yapabileceği yemek yeme, kıyafetlerini giyinme gibi öz-bakım becerilerinin çocuktan önce ebeveyn tarafından yerine getirilmesi bebekleştirme olarak ifade edilir (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2010). Aşırı ilgi ve sevgi gören, neredeyse ihtiyaçlarının tamamı ailesi tarafından karşılanan çocuk, anne babaya karşı bağımlılık geliştirir. Aşırı koruyucu ebeveyn tutumunda bağımlı, öz güveni düşük, liderlik özelliğinden yoksun çocuklar yetişebilmekte ve okula uyum sürecinde zorluk yaşayabilecekleri düşünülmektedir (Boyacı, 2012).

1.2.1.3. İzin verici ebeveyn tutumu

Aileyi çocuğun yönettiği, kuralların yok denecek kadar az olduğu veya hiçbir kuralın olmadığı, ebeveynler arası tutarsız davranışların olduğu, anlık şartlara göre hareket edildiği, çocuğun her isteğinin yerine getirildiği aile tipidir (Yavuzer, 2015). Çocuğun üzerinde aile denetiminin olmadığı, hatta çocuğun sınırsız haklarının olduğu, çocuğun isteklerinin anında karşılandığı, ihmale varan hoşgörü sergileyen

aile tipleridir (Boyacı, 2012). Bu durum çocuğun evde istediği zaman istediği etkinliği yapabilmesi olarak yansırken, okulda ise kuralların ve otoritenin var olması sebebiyle istediklerini yapamaması şeklinde yansımaktadır. Uyum sürecindeki çocuk daha rahat olduğu istediklerini yapabileceği ev ortamını tercih ederek okula uyum sağlamakta zorlanacaktır (Çağdaş ve Sever, 2004; Akt. İnal, 2013).

Okula başlayan çocuk evde sınırsız hakkı olduğunu, birçok konuda nerde duracağına kendisinin karar verdiğini, hatta evdeki bireyleri de yönetmeye başladığını düşündüğü bir süreçten çıkarak yeni bir ortama girmektedir. Sınıfta her istediğini yapmasının mümkün olmadığını, kendisinin sınıfı yönetemeyeceğini, her şeyin kurallar çerçevesinde yapıldığını gören çocuk kurallı bir düzene geçmekte zorlanacak ve bencilce hatta bazen de saygısız tutumlarıyla ısrarcı davranacaktır. Şımarıklığa kadar giden bu davranışların tamamı okul ortamındaki arkadaşları ve öğretmen tarafından sürekli olarak ikaz edilmesine ve çocuğun dışlanmasına neden olacaktır. Sınıfta saygısız, kuralsız davranamayacağını anlayan çocuk okula devam etmek istemeyebilir. Her ne kadar yaratıcı ve bağımsız çocuklar olsalar da itaatsiz ve talepkar olmaları sosyal ilişkilerini olumsuz yönde etkileyecek, okula uyum sürecini zorlaştıracaktır. İsteddiği her şeyi yapmaya alışık olan çocuk, sınırlarının kesin olarak belirlenmediği için doğruyu yanlıştan ayırt etmekte zorlanacaktır. Sınıfta istediğini yapamayan çocuk bunu değersizlik olarak yorumlayıp sevilmediğini düşünerek bağırma ve ağlama gibi davranışlar gösterebilir. Bu durum çocuğun okula uyum sürecini zorlaştıracaktır (Kalkınç, 2004; Kılıçarslan, 2010; Tuzcuoğlu, 2007).

1.2.1.4. Demokratik ebeveyn tutumu

Demokratik aile ortamında birey olarak kabul edilen çocuk, yaparak yaşayarak öğrenmekte, karşılıksız sevgi saygı görmektedir. Aile içi alınan kararlarda söz hakkı vardır, ailede uygulanan kurallar dâhilinde özgürlük sunulmakta, çocuğun öz güveni yüksek birey olması beklenmektedir (Alisinanoğlu, 2003).

Demokratik aile tutumlarında otoriteden kaynaklanan itaat yerine çocukların söz hakkı olduğu, tavsiye edilen ve önerilen ebeveyn tutumudur (Boyacı, 2012). Çocuğun bireysel özelliklerine ve ihtiyaçlarına uygun, yaşına göre kararlar almasına ortam sağlayan, çocuğun düşüncelerine ve görüşlerine önem veren aile tutumudur

(Sarı, 2007). Ailede hak ve özgürlüğün yanı sıra sorumluluklar da kurallar çerçevesinde düzenlenmiştir (Özyürek ve Tezel-Şahin, 2010). Demokratik ebeveyn tutumlarında sevgi, saygı ve kurallar vardır (Tuzcuoğlu, 2007). Çocuk ailede bir birey olduğunun farkındadır. Ev ortamı ve çevredeki kuralların farkındadır. Aile bireyleri ile iletişim içerisinde olan çocuk önceden konuşulduğu için nerde ne yapması gerektiğini bilen konumundadır ve ona göre davranış geliştirmektedir (Çağdaş, 2007). Çocuklar hata yapabildiklerinde aileler normal derecede hoşgörülü yaklaşır. Ailelerin hoşgörülü ve demokratik tutumları çocuklarda yaratıcı olmalarını sağlayacak, öz güvenlerini yükseltecektir. Demokratik ailelerin çocuklarında çevreye uyum kolayca sağlanabilir (Yavuzer vd., 2013).

Çocuklarından kurallara uymalarını ve olgun davranış göstermelerini bekleyen demokratik aileler çocuklarına karşı ilgili, hoşgörülü, duyarlı yaklaşmakla birlikte aile içinde verilen kararlarda görüşlerini dikkate alırlar ve çocuklarını onları anlayınca kadar dinlerler (Baumrind, 1996; Akt. Karabulut-Demir ve Şendil, 2008). Çocuklarını dinleyen aileler çocuğun öz güven gelişimine yardımcı olarak ev ortamında bazı kararları çocuğun almasına izin verirler. Çocukların aldıkları kararların sonucu kötü de olsa sonucuna katlanmaları gibi bazı özellikleri kazanmalarına yardımcı olurlar. Aileler çocukların meraklarını destekleyerek, becerilerini sergileyecekleri ortamlar sunarlar. Bu sayede özgür ortamlar sunarak çocuğun kendi kendine öğrenmesine imkân tanırırlar (Yavuzer, 2015). Tüm bu davranışlar neticesinde çocukların ailelerine bağımlı olmadan kendi başlarına bir şeyler başarmalarına imkân verilmiş olur. Aileler çocuğu güdüleyerek yüksek öz güven duygusuna sahip bireyler yetiştirmeye çalışırlar. Kendileri ile barışık olan çocuklar yaşadıkları sorunları fark ederek gelecekte başarılı birey adayları olarak görülebilirler (Öz, 2005).

Demokratik ebeveyn tutumlarında ev ortamında yeterince cesaretlendirilen çocuk bu durumu okul hayatındaki sosyal yaşamına yansıtarak arkadaşları ile olumlu ilişkiler kurabilen mutlu çocuklar olarak tanınan, sosyal açıdan daha dengeli, arkadaş canlısı, iş birliğinde başarılı, yaratıcı, dışa dönük çocuklar olarak kendini göstermektedir (Yalçın ve Türnüklü, 2011). Okula uyum sürecinde ise öz güveni yüksek, ruhsal açıdan daha sağlıklı ve dengeli, kendi haklarını koruyabilen ve başkalarının haklarına saygı göstermeyi bilen, arkadaş grupları içerisinde değer

gören uyumlu çocuklar olarak tanımlanabilir olması beklenmektedir (Tuzcuoğlu, 2007). Öz güveni yüksek olan demokratik ailelerin çocukları, sosyal-duygusal açıdan daha güçlü, bilişsel gelişim açısından daha başarılı olmaları sebebiyle okula uyum sürecinde sınıf ortamında çatışmaları daha az yaşaması beklenmektedir (Can, 2007).

1.2.2. Çocuğun Kişisel Özellikleri, Cinsiyet Faktörü ve Mizacı

Mizaç, çocuğa genetik olarak aktarılan, çevresi ile etkileşimi sürecinde biçimlenebilen, davranış ve sosyal tepkilerini etkileyen genel karakteristik özelliklerinin tamamıdır (Berk, 2012; akt. Bağçeli-Kahraman, 2020). Erken çocukluk döneminde çocukta geliştirilmesi gereken alanlardan birinin mizaç olduğu ifade edilmektedir. Çocukların psikolojik uyumları, kişilikleri, sosyal davranışları, onların mizaçları ile şekillenmektedir. Okula uyum sürecinde her çocuğun sosyal davranışı, çevreye bakış açısı ve motivasyonu farklılık göstermektedir. Yapılan araştırmalar utangaç, çekingen, içe kapanık mizaçlara sahip olan çocukların okul ortamında ilişkilerinin daha düşük düzeyde olduğu ve daha duyarlı olduklarını göstermektedir. Bu mizaca sahip çocukların sosyal yeterliliklerinin düşük olduğu, akran şiddetine maruz kaldıkları, kendilerini yalnız hissettikleri söylenebilir. Okula uyum sürecinde mizaç özelliklerine göre öğretmenlerin çocuklara daha hoşgörülü yaklaşımları ve okula uyum programını çocuklara göre uyarlamaları gerekmektedir (Bağçeli-Kahraman, 2020).

Kişinin algısı, duyguları ya da duygusal etkileşimle birlikte kalıtımla bütünleşerek kişiyi eşsiz yapan bireysel özelliklerin tamamını kapsayan mizaç, daha çok genetik farklılıklar üzerinde yoğunlaşarak davranış özelliklerinin nispeten kalıcı olduğunu ifade etmektedir. Bununla birlikte mizacın ne kadar yaşam tecrübeleri ya da ne kadarının genetik faktörler olarak etkilediği bilinmese de mizaç ile ilgili genel görüş her bireyde belirgin nitelikte davranış özelliklerine sahip olması ve bireyin içinde bulunduğu toplumla iletişimini etkilemesidir (Sanson, Hemphill ve Smart, 2004; akt. Arabacıoğlu, 2019).

Chess ve Thomas (1987; akt. Akın-Sarı, 2009) mizacın dokuz boyutu olan duygusal eşik, duygu durumu, sebât, aktivite düzeyi, uyum sağlayabilirlik, ritmiklik,

çekilme/yaklaşma, dikkatte kayma, yoğunluk olarak ele alındığına dikkat çekerek bu özellikler doğrultusunda çocuklarda mizacı üç grupta incelemiştir. Kolay, zor ve yavaş tepkili mizaç özelliklerine sahip çocuklar olarak ifade etmişlerdir. Yeniliklere açık olan, farklı ortamlara çabuk uyum sağlayabilen çocuklar “kolay” mizaca; uyku ve beslenme alışkanlıkları düzensiz olan, yeniliklerden ve yeni tanışılan kişilerden korkan çabuk öfkelenen çocuklar “zor” mizaca; yeni ortam ve kişilere kaygılı yaklaşan, zamanla uyum sürecini aşabilen çocuklar “yavaş tepkili” mizaç özelliklerine sahip çocuklardır.

1.2.3. Öğretmen Çocuk Etkileşimi

Çocuğun ailesi ve yakın çevresinden sonra ilk kez anaokuluna başlamasıyla öğretmen-çocuk etkileşimi başlamaktadır. Öğretmen ve çocuğun süreç içerisinde uyumlu bir şekilde anaokuluna ve eğitime devam etmesi beklenmektedir. Öğretmenin eğitim sürecinde sınıfta olumlu bir hava yaratabilmesi, çocuklarla etkili bir iletişim kurabilmesi, okula uyum sürecinin daha sorunsuz atlatılmasına ve çocukların daha aktif katılımlarına olanak sağlamaktadır. Sınıfta olumlu havanın sağlanması çocuklarda da olumlu davranışları artırmaktadır (Hoşgörür, 2012). Bununla birlikte sınıf içi aktivitelerde öğretmen rol model olarak çocukların davranışlarını, değer algılarını etkilemekte, öğretmeninden olumlu dönütler alan, sevildiğini anlayan çocukların daha olumlu davranışlar geliştirdiği görülmektedir (Erden, 2005). Çocuk-öğretmen etkileşiminin güçlü ve olumlu olduğu ortamlarda sorunlu davranışların uyumlu davranışlarla yer değiştirdiği, beklenen olumlu davranışların arttığı, uyum sürecinin daha sağlıklı geçirildiği görülmektedir (Nural, 2006).

Öğretmen çocuk arasındaki ilişkinin güçlü olması uyum süreçlerini etkilediği gibi gelecekteki yaşamına yön vermektedir. Öğretmenin çocuklarla duygusal bağ kurulması çocukların okula karşı olumlu tutum geliştirmelerini kolaylaştırarak duygusal bağın güçlenerek uyum sürecinin rahat atlatılabileceği söylenebilir. Aynı zamanda çocukların öğretmenle güçlü iletişim kurması çocukların daha aktif katılımlarını sağlayarak öğrenmelerini kolaylaştıracaktır. Öğretmen ile güçlü ilişki kurabilen çocuklar okul ortamını destekleyici olarak algılamakta, okula karşı olumlu

tutum geliştirmesini sağlamaktadır (Birch ve Ladd, 1997; Colwell ve Lindsley, 2003; akt. Akış, 2018).

Okula uyum sürecinde çocukların farklı gelişim alanlarının ve becerilerinin geliştirilmesinden sorumlu olan öğretmenler, yeni bir ortama katılan çocuğun karşılaştığı yeniliklerden birisi olarak kendisinin olduğu bilinciyle her çocuğun bu süreçte farklı tepkiler verebileceğini bilerek çocuklardan gerçeğçi beklentiler içerisinde olmalıdır. Çünkü her çocuğun geldiği aile yapısı ve aile ilişkileri birbirinden farklıdır ve bu farklılıklar çocukların bireysel özelliklerini oluştururlar. Okula yeni başlayan çocukların olası tepkilerine öğretmenin hazırlıklı olması gereklidir. Öğretmenin okula uyum sürecinde kendisini ve çocuğun sınıfta bulunan diğer arkadaşlarını tanışma-tanıma etkinliklerine yer vermelidir. Öğretmen, çocukların birbirlerini tanımasını sağlayıcı etkinliklere yer vererek, bu yeni gruba ait olma hissini sağlayan çalışmalar yapmalıdır (İnal, 2013).

1.2.4. Çocuğun Akranları ile İlişkileri

Çocuğun sağlıklı bir ruhsal gelişim gösterebilmesi için sosyal hayatta uyumlu, işbirlikçi ilişkiler içerisinde olması beklenmektedir. Çocuğun aile içerisinde karşılanamayan sosyal ve toplumsal gereksinimlerinden biri de arkadaşlıktır. Çocuk aileden daha fazla akranlarını dikkate almaktadır. Arkadaşlarının davranışlarını gözlemleyerek kendi davranışlarını şekillendirmektedir (Yörükoğlu, 2005).

Çocuk 3-4 yaşlarında arkadaşlık kavramını algılamaya başlamakta fakat ilişkilerinin karşılıklı olduğunun tam olarak farkına varabilmesi 10-12 yaşları arasında mümkün olabilmektedir. Çocuk ancak “bir benden bir senden” şeklinde arkadaş ilişkilerini yönetebilmektedir (Ersoy, Avcı ve Turla, 2008).

Çocuğun farklı kültürden, farklı ailelerden ve farklı arkadaş ortamlarından geldiği düşünülürse işbirlikçi, paylaşımcı ve diğer sosyal gelişimlerini okula başladıkları ilk günden itibaren göstermektedirler. Okula uyum sürecinde birçok yeni arkadaş ile tanışan çocuk bir gruba ait olma ihtiyacı içerisinde. Çocuk önceki yaşantısını okuldaki yeni akranları ile özdeşleştirme çabasındadır. Okula uyum sağlayan çocuk kendini yeni akran grubunun bir parçası olarak hissetmek istemektedir (Nur-Çelik, 2020). Akranları ile olan ilişkilerinde farklı özelliklerini keşfederek kendi kişiliğini geliştirebilmektedir. Güçlü ve zayıf yönlerini keşfetmeye

başlayan çocuk sahip olduğu yeteneklerini ve sosyal özelliklerinin farkına varabilecek, akranları tarafından kabul veya dışlanma deneyimleriyle karşılaşacaktır (Balat-Uyanık, 2012; Akt. Tangüner, 2017).

Okul öncesi eğitime yeni başlayan çocuk bu dönemde en çok arkadaşlık ilişkilerini önemsemektedir. Akademik başarıyı da etkileyen akran ilişkileri okula uyum sürecini kolaylaştırabilir veya zorlaştırabilmektedir. Çocuğun akranları ile iyi ilişkiler kurması, sosyalleşmesi ve okula uyum sağlayabilmesi açısından önemlidir. Çocuk içinde bulunduğu sosyal grup sayesinde kendi düşünce ve davranışlarının farkına vararak onaylanması için çaba gösterir. Bununla birlikte akranlarının haklarına saygı göstermeyi de öğrenir (Yavuzer, 2007).

Akranları ile olumlu tutum ve davranış sergileyen çocukların okul başarılarının daha iyi olduğu, olumsuz tutum ve davranış sergileyen çocukların ise daha düşük olduğu görülmektedir. Okula uyum sürecinde bu çocukların daha fazla zorluk yaşadıkları bilinmektedir. Okula uyum sürecinde yaşanan zorluklar ilerideki sosyal yaşamlarında da olumsuzluklara neden olabilmektedir (Yaşar ve Yaşar, 2010).

Okulun çocuğa sunduğu akran grupları bazen çocuğun sahip olduğu sosyal yapıya ve kültürüne uygun olmayabilir. Örselenmiş, ihmal edilmiş, çekingen, korkan, kuralsız yetiştirilen, disiplinsiz çocuklar vb. birçok olumsuz davranış sergileyen çocuklarla aynı grupta karşılaşabilirler. Çocukların arkadaş ortamları her zaman olumlu örneklerle var olmaya bilir. Çocuğu olumsuz davranışlar gösteren akranlarından tamamen uzaklaştırabilmek mümkün değildir. Hayatının hiç bir dönemi çocuğa böyle bir ortam sunmamaktadır. Önemli olan kişilik gelişimlerini olumlu yönde şekillendirebilmeleri, ait olduğu toplumda saygılı, değer gören bireyler olarak yetişebilmelerinin sağlanabilmesidir (Nur-Çelik, 2020).

1.2.5. MEB'in Okul Öncesi Çocuklara Yönelik Uyum Haftası Çalışmaları

Milli Eğitim Bakanlığı'nın okul öncesi çocuklarına yönelik okul öncesi uyum haftası (oryantasyon) kapsamındaki bazı örnek çalışmalar (MEB, 2018);

Uyum haftasının ilk günü olan Pazartesi günü tanışma/tanıma etkinlikleri kapsamında etkinlikler düzenlenir.

1.Gün:

Amaç: Dil becerilerini kullanarak çocukların arkadaşları ve öğretmen ile iletişim kurmaları amaçlanmıştır.

Araç Gereç: Yumuşak bir oyuncak veya top

Süreç: Sınıf mevcuduna göre çocuklar 4'er veya 5'er kişilik gruplara ayrılarak ailelerle önceden planlanan saatlerde yarım saatlik süreler ile bir araya getirilir.

Tanışma/tanıma etkinlikleri: oyun (Benim adım ... senin adın ne) etkinliğinin sonunda gruptaki her çocuğun en az bir arkadaşının ismini söylemesi ve birbirlerini dinlemeleri beklenmektedir. Etkinliğe "benim adım en çok oyunu severim" şeklinde benzer cümlelerle devam edilebilir. Böylece çocuklar, öğretmen ve arkadaşları tarafından daha yakından tanımaya çalıştırılır.

Saklambaç oyununu sevenler arkadaşının elini tutsun, yakar top oyununu sevenler bir kez sıçrasın vb. yönergelerle çocukların hangi oyunları sevdikleri öğretmen tarafından gözlemlenir ve not edilir.

Daha önceden anaokuluna gidenler 2 kez sıçrasın, gitmeyenler 3 kez sıçrasın şeklinde farklı yönergelerle çocukların sahip oldukları farklı özellikler öğretmen tarafından not edilir.

Okulu, sınıfları ve lavaboları tanıma

Oyun hamuru ile çocuklara istedikleri şekilleri yapabilecekleri ifade edilir.

Değerlendirme: Çocukların birbirlerinin isimlerini söylemesi ve birbirlerini tanımaları sağlanır.

2. Gün:

Amaç: Ailelerin birbirlerini ve okulu tanımaları amaçlanmıştır. Okuldaki bir günlük eğitim akışı hakkında ailelere bilgi vermek amaçlanmıştır.

Araç Gereç: Kâğıt, kalem, pirit

Süreç: Ailelerden çember olmaları istenerek kendilerini tanıtmaları ve hangi çocuğun ailesi olduklarını söylemeleri beklenir. Ailelerin kendilerini çocuklarının yerine koyarak bir tanışma etkinliğine başlanır. "Benim adım Elif, evcilik oynamayı severim" gibi isminin baş harfi ile ilgili sevdiği bir özelliği ve oyunu söylemesi istenir. Tüm ailelere söz hakkı verildikten sonra ailelere dağıtılan yapışkan kâğıt ve

kalem ile okuldan beklentilerini yazmaları istenir. Etkinlik boyunca kendilerini çocuklarını yerine koyarak düşünmeleri istenir. Bir günlük eğitim akışında ele alınan dil, oyun, müzik, sanat vb. etkinlikler ile beslenme ve temizlik gibi rutinleri kapsayan 1 saatlik tanıtım programı uygulanır. Bu etkinlikte ailelerin çocuklar olmadan sürece katılmaları önerilir.

Değerlendirme: Gruptaki ailelerin birbirlerinin isimlerini ve özelliklerini tanıması beklenir. Ailelerin okuldan beklentilerinin yazılı olduğu yapışkan kâğıtlar panoya asılarak yapılan değerlendirmelerin üzerinde karşılıklı görüşler belirtilir.

3. Gün:

Amaç: Sınıftaki öğrenme merkezlerinin tanıtılması, eğitim programlarından örnek etkinliklerin yapılması

Araç Gereç: Sınıftaki nesnelere

Süreç: Öğretmen müzik eşliğinde etkinlik merkezlerinin çocuklar tarafından tek tek keşfetmelerini sağlamak amacıyla müziğin sesini açıp kapatmaktadır. Öğretmenin her müziğin sesini kapatmasında çocuğun elinde bulunan farklı bir nesneyi ve bulunduğu öğrenme merkezini keşfederek arkadaşlarına tanıtması beklenir. Öğretmen öğrenme merkezlerini çocuklara tanıtarak çocukların gözlerini elleriyle kapatmaları istenir. Öğretmen çocukların göremeyeceği bir yere geçerek masalara bırakılan oyuncakların sesleri ile oyuncakları tahmin etmeleri beklenir. Tüm çocuklara tahmin hakkı verildikten sonra nesnelere ait oldukları raflara kaldırılmaları istenir.

Değerlendirme: Çocukların ellerindeki nesnelere belirlenen masaların üzerine bırakılır. Daha sonra çocuklardan bu nesnelere hangi ilgi merkezine ait olduğunu bilmeleri ve yerlerine bırakılmaları istenir.

4. Gün:

Amaç: Okulun bölümlerinin ve okul çalışanlarının tanıtılması amaçlanmıştır. Okul çalışanlarının her birinin farklı görevlerinin olduğunu algılamaları sağlanabilir. Sınıf kurallarını öğretmek amaçlanmıştır.

Araç Gereç: El kuklası, hediye paketi benzeri bir kutu

Süreç: Öğretmen çocuklara elindeki kuklayı göstererek, “benim adım Bay Kural, arkadaşım ile sınıfa gelirken arkadaşımı kaybettim. Yolu şaşırması olmalı, bizden yardım istiyor. Ona hep birlikte yardımcı olalım mı? Haydi şimdi okulun bölümlerine birlikte bakalım denir ve okuldaki aşçının yanına giderek elindeki kuklayı göstererek yolunu şaşırarak kukla arkadaşımı arıyorum, gördünüz mü? diye sorar. Aşçı çok işi olduğu için onu göremediğini söyler ve yemek haneyi çocuklara tanıtır ve kendi görevlerini anlatır. Öğretmen kuklayı aramaya devam etmesi gerektiğini söyleyerek okulun tüm bölümlerini ziyaret eder. Öğretmen ziyaret sonucunda sınıfta kuklayı bulur.

Öğretmen önceden hazırladığı çocuklarla karar verdiği kuralları ayrı ayrı resimleyerek ve yazarak hediye paketi kutusuna yerleştirir. Kutuyu tüm çocukların bulabileceği bir yerde bırakarak “acaba içinde neler var?” şeklindeki sorularla çocukların tahminleri öğrenilir. Gün sonunda kutuyu açarak, sınıftan dışarıya izin alarak çıkmalıyız ifadesi bulunan bir kural figürünü gösterir. Daha sonra neden bu kuralın olduğu konusunda sohbet edilir. Öğretmen çocuklarla birlikte ele aldığı tüm kuralları bu şekilde tek tek ele alır.

Değerlendirme: Çocuklar kuklayı bulduktan sonra yemekhanede neler gördüklerini anlatarak okul çalışanlarının görevlerini hep birlikte tartışır. Sınıf kurallarının neden var olduğu, kuralların olmadığı neler olabileceği konusunda çocukların görüşleri alınır.

5. Gün:

Amaç: Sınıf kurallarının çocukların ortak katılımları ile belirlenmesi

Araç Gereç:

Süreç: Bir gün önce alınan kurallar çerçevesinde öğretmen etkinlikler düzenler.

Değerlendirme: Öğretmen çocuklar hakkında bilgi sahibi olur ve gözlemlerini not alır. Uyum ile ilgili yaşanan sorunlar var ise ailelerinden daha ayrıntılı bilgi alarak ilerleyen süreçler için planlamalar yapar.

Uyum haftasının sorunsuz geçirilebilmesi için önceden hazırlık ve planlama gereklidir. Çocukların yeni bir sürece ve yeni bir ortama katıldıkları düşünülerek onlara duygusal yönden yaklaşılmalı, okul ile ilgili kaygıları azaltılmalıdır. Etkinlik

süresi çevre şartları ve okulun imkânlarına göre ayarlanmalıdır. Uyum haftası programı rehber öğretmen ile birlikte düzenlenmesi önerilmektedir.

1.3. KAYGININ (ANKSİYETE) TANIMI

Sağlıklı bireyler için normal kabul edilen kaygı, bireylerin tüm yaşamları boyunca deneyimledikleri, gelişimleri sırasında koruyucu ve uyum sağlayıcı rolü olan bir duygudur (Labellarte vd., 1999). Kaygılar, bireyde kendini gösteren ve nedeni tam olarak bilinmeyen korkular ve endişeler olarak adlandırılmaktadır (Foxman, 2004). Kaygı yaşayan bireylerde meydana gelen olumsuz duyguların sıklığı ve şiddeti bireyde davranış bozukluğunun varlığına işaret etmektedir (Austin ve Sciarra, 2010). Çocukların yaşamış oldukları kaygı durumları ilişkili olduğu pek çok konu ile birlikte incelenmiş, kaygıların aşırı düzeyde yaşanmasının uyum ve işlevselliğin bozulması konusunda etkili olan bir faktör olduğu ortaya çıkmıştır. Çocukların yaşadığı kaygı durumunun belirli bir düzeyde seyretmesi, onları harekete geçiren bir yapı olmakla birlikte belirli bir sınırın üzerinde kendisini göstermesi yıpratıcı ve baş edilmesi zor olan sonuçlara götürmektedir (Spielberger, 2013). Patolojik kaygılar ile uyuma yardımcı olan kaygıları, çocuğun kendini koruması ve güvenliğini sağlamasına dönük yaşadığı kaygıyı birbirinden ayırmak güçtür (Karakaya ve Öztop, 2013).

1.3.1. Çocukluk Dönemi Kaygıları

Çocukluk çağının en sık görülen psikiyatrik bozuklukları arasında kaygı bozuklukları gelmektedir (Beesdo vd., 2009). Bu bozuklara ilişkin deneyimlerle karakterize edilen, belirgin bir sıkıntı ve işlev kaybına sebep olan korku ve endişe duyguları öne çıkmaktadır. Çocuklarda kaygılar kendisini farklı şekillerde göstermektedir. Özellikle ayrılma kaygısı, özgül fobiler, sosyal kaygılar, panik bozuklukları, saplantılı zorlanma bozuklukları, travma sonrası stres bozukluğu çocukların yaşaması muhtemel kaygılar olarak görülmektedir (Austin ve Sciarra, 2010).

Erken çocukluk çağında yaşanan kaygılar, çocukların ileriki yaşamlarında da göstermiş oldukları ruhsal tepkilerin temelini oluşturmaktadır. Bu tepkiler bebeklik

döneminde başlayıp bebeğin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması ya da anneye olan aşırı bağımlılık durumu ile kendini göstermektedir. Annesi tarafından bütün ihtiyaçları karşılanan çocuğun annesinden ayrılmak zorunda kalması çocukta güvensizlik ve kaygı gibi durumların baş göstermesine neden olabilir. Bir anda ortaya çıkan çevre değişikliği, yoksunluk, yaşamış olduğu kayıplar, herhangi bir şeyini yitirmesi gibi durumlar da çocuklarda kaygıya neden olan faktörler arasında gösterilmektedir (Alisinanoğlu ve Ulutaş, 2000).

Çocuklar çocuklukları boyunca yeni ortamlara uyum gerektiren farklı çevresel geçişler yaşarlar. Bu çevresel geçişler bazen ev, şehir, okula başlama veya okul değişikliğinden kaynaklanabilir. Çevresel geçiş süreçlerinde çocuk birçok zorlukla mücadele ederek yeni çevreye uyum sağlamak zorundadır. Okullaşma aynı zamanda çocuğun doğduğu ve büyüdüğü ev ortamından ilköğretim hayatına başlamasıyla ayrıldığı için bir bütün olarak okul ortamına uyumunu gerektiren bir çevresel geçiştir (Erbay ve Saltalı, 2020). Çocuklarda okula başlama güçlüğünün ana nedeni; çocuğun yaşadığı ortamından ya da bağ kurduğu kişiden ayrılması neticesinde, gelişim seviyesi göz önünde bulundurularak olması gerekenden çok daha fazla kaygı duyması gösterilmektedir (Bellibaş, Büküşoğlu ve Eremiş, 2005).

Okullarda ayrılık kaygısı yaşayan çocuklarla ilişkili ikilem çok belirgindir. Toplum bunun normal bir senaryo olduğuna inanır. Bu nedenle ayrılık kaygısı fazla dikkat çekmez. Ancak, normal vakalar ve normalin ötesine geçen vakalar, uygulayıcıların dikkatine ihtiyaç duyar, çünkü bunlar ebeveynlere, öğretmenlere ve çocukların kendilerine stres veya problem yaratır. Ayrılık kaygısının nedenleri ve etkilerine dönük yapılan araştırmalar anne-babaların ve öğretmenlerin çocukların bu durumla nasıl baş etmeleri gerektiği yönünde bilgilerinin yetersiz olduğunu göstermektedir (Pepito ve Montalbo, 2019).

Çocuklar alışkın olduğu ortamlarda kendilerini daha güvende hissetme ihtiyacı duyarlar. Çünkü güven duygusu erken yaş dönemi çocukları için temel güven duygusunun şekillendiği yerdir. Okul öncesi eğitime başladıkları ilk günlerde çocukların okula gitmek istememesi, yeni girdikleri bu ortamda kendilerini güvende hissetmemeleri ile ilişkilendirilir (Oktay ve Polat-Unutkan, 2005). Çocukların yaşamış oldukları bu kaygıların sürekli hale gelmesiyle çocukta davranış problemleri

belirginleşir, bu durum çocuğun hem yaşam kalitesini etkiler hem de onların öğrenmelerini ve beceri edinmelerini olumsuz yönde etkiler (Dursun, 2010).

1.3.1.1. Genel kaygı

Genel kaygı yaşamın neredeyse her alanında endişeli olma durumudur. 6 ay veya daha fazla devam edebilmektedir. Sürekli problem yaşama endişesi neticesinde bireyin kendisinin ya da çevresindekilerin başına kötü bir şeyler geleceği korkusu, sinirlilik, uykusuzluk ve beraberinde aşırı terleme, kas ağrıları, kalp çarpıntısı, yorgunluk, sabırsızlık, mide sorunları, ağız kuruluğu gibi belirtilerle kendini göstermektedir (Miller ve Wash, 2000; akt. Seven, 2021).

Genel kaygı birden ortaya çıkabilir, kısa bir sürede de sonlanabilir yada kronikleşebilir, fobi oluşturabilir, depresyona vb. bir çok probleme neden olabilir (Seven, 2021).

1.3.1.2. Sosyal kaygı

Çocuğun yabancı insanlarla veya kalabalık ortamlarda sürekli bir endişe içerisinde olması sosyal kaygı olarak adlandırılabilir. Çocuğun başkalarının yanındayken hata yapma kaygısı, insanlar tarafından eleştirilme korkusu ve rezil olma düşüncesi sosyalleşmeden uzaklaşmasına neden olabilmektedir (Öztürk, 2014). Olumsuz tepkilerden çekinen çocuk toplum içerisinde iletişim becerilerinden geri kalabilir ve özellikle okul ortamında yapılan etkinliklerde performans düşüklüğü gibi olumsuzluklar yaşanabilmektedir (Özyürek, Berge ve Yavuz, 2014). Sosyal kaygı yaşayan çocuklar tanımadıkları kişilerle iletişimden kaçınırlar, yetişkin yada yaşlılarına karşı sürekli korku duygusuyla sosyalleşmekten kaçınırlar. Küçük yaşlarda ağlama, bağırıp çağırma, donup kalma gibi tepkilerle kendilerini hissettirebilirler (Seven, 2021).

1.3.1.3. Ayrılma kaygısı

Her çocuğun ebeveynine veya bakımını yapan kişiye bağlılığı vardır. Ebeveyninden ayrılmayı asla istemezler. Ayrılmak zorunlu olduğunda ise çocukta kaygı oluşmasına neden olabilir. Ayrılmak kaygısı yaşayan çocuk ebeveyninin bulunduğu ortamdaki uzaklaştığı anda korku yaşayabilir (Rapee, Wignall, Copham ve

Spence, 2014). Gün içerisinde anne-baba varlığını sorgulayan çocuklar kreş ortamına bırakıldığında terk edilme duygusu nedeniyle ayrılık kaygısı yaşayabilirler (Barrett, Games, Fisak, Stallard ve Phillips, 2019). Ayrılık kaygısı, çocuğun ortama alışmasıyla birlikte kademeli olarak azalabilir. Zaman içerisinde kaygının azalmaması durumunda çocukta psikolojik belirtiler ve ayrılık kaygısı görülebilir (Geçtan, 2014). Çocuk anne-babasından ayrı kaldığı durumda kendisinin veya ebeveyninin başına kötü bir şey geleceği korkusuyla kaygılanabilir. Bu ayrılık kaygısı çocuğun hem yaratıcılığını hem de psikolojik gelişimini olumsuz yönde etkiler (Güleç, 2018).

Erikson'un anne-çocuk arasındaki ilk gelişim basamağı olan "Temel Güvene Karşı Güvensizlik" evresini başarısız geçiren çocuklar anneye karşı güvensizlik ve akabinde parmak emme davranışı geliştirebilirler. Ayrılık kaygısının daha yüksek düzeyde yaşanması durumunda çocuğun ileriki akademik yaşantısı da olumsuz yönde etkilenebilir (Nazlıoğlu, 2019). Ayrılık kaygısının yoğun bir şekilde yaşanması çocukta sindirim ve mide problemlerine ve beraberinde sık yaşanan öfke krizlerine neden olabilir (Şahin, 2017).

1.3.1.4. Obsesif kompulsif bozukluk

Düşünce ve hareketlerdeki takıntıları ifade eden davranışlar obsesif kompulsif bozukluktur. Bireyin bir düşünceyi zihninde sürekli tekrarlaması, normalden fazla olduğunda obsesifliği; bir hareketin devamlı yapılması, ısrarlı bir şekilde aynı hareketin tekrarlanması yani sürekliliği söz konusu ise kompulsifliği ifade eder. Bu iki durumun genellikle birlikte olmasına obsesif kompulsif bozukluk denir (Cüceloğlu, 2013).

Sürekli tekrar eden düşünceler ve sürekli sayma, el yıkama, kontrol etme gibi davranışlar obsesif kompulsif bozukluklardır (Austin ve Sciarra, 2012). Çocukların ellerini sürekli yıkaması, eşyalarını tekrar tekrar düzeltmeye veya temizlemeye çalışması, bunu alışkanlık haline getirmesi gibi davranışlardır (Rapee vd., 2014). Obsesif kompulsif bozukluğa sahip kişiler kendisine veya diğer insanlara zarar vereceği hissindedirler (Cüceloğlu, 2013).

Bedensel ve sinirsel, anormal davranışlar veya tiklerle kendisini gösteren obsesif kompulsif bozukluk; kararsızlık, rutin tekrarlar, korkunç şeyler yaşama

korkusu nöbetleriyle kendini gösterir (Geçtan, 1995; Rapee vd., 2014). Bu durumdaki çocuklar kendilerine tuhaf gelen yaşadıklarının tersine korkular taşımaktadırlar. Annesine çok düşkün bir çocuğun onu öldürme kaygısı yaşaması veya kendi cinsel kimliğini normal yaşayan bir çocuk olduğu halde anormal tercih yapabileceğini düşünerek korkması şeklinde olabilir (Chansky, 2009).

1.4. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

1.4.1. Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Balkaya (1998) yaptığı araştırmada, okul öncesi eğitime yeni başlayan çocukların kişilik özellikleri, okula uyum süreçleri ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya, Ankara ilinde okul öncesi eğitime devam eden 200 normal gelişim gösteren çocuk, çocukların ebeveynleri ve öğretmenleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Ayrılık Kaygısı Ölçeği”, “Aile Yaşamı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği” ve “Aile Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, 3-4 yaş grubu çocukların kaygılı olduğu, kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha kaygılı olduğu, ayrıca ailede tek çocuk olanların kardeşi olan çocuklara göre daha kaygılı olduğu tespit edilmiştir. Kaygılı çocukların ebeveyn tutumlarının genellikle aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynler olduğu tespit edilmiştir. 3-4 yaşlarındaki çocukların ebeveynleri ile daha çok fiziksel temas kurdukları ve onları yakınında istedikleri, 5-6 yaşlarındaki çocukların okul ortamında mutsuz görünmek, ebeveynlerin gelecekleri zamanı sormak ve hafta sonları daha mutlu olmak gibi daha içsel tepkiler verdikleri tespit edilmiştir.

Kanat (2005) yaptığı araştırmada, ailede tek çocuk olarak yetişen çocukların okula ve çevreye uyum problemleri incelemiştir. Araştırmaya, Konya ilinde okul öncesi eğitime devam eden 28 erkek, 28 kız olmak üzere 56 çocuk katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak toplanan “anket” ler sonucunda tek çocukların isteklerini zor kullanarak yerine getirdikleri, aşırı titiz ve düzenli oldukları, parmak emme vb. uyum problemlerinin olduğu ve daha çok kız çocuklarında görüldüğü tespit edilmiştir.

Özyürek ve Tezel-Şahin (2005) tarafından yapılan araştırmada, 5-6 yaş grubu çocuğu olan ebeveynlerin çocuklarına karşı tutumları incelenmiştir. Araştırmaya

Karbük'te yaşayan 381 ebeveyn katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Aile Bilgi Formu" ve "Aile Hayatı Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği-PARI" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, anne tutumlarının baba tutumlarına göre daha demokratik tutum içerisinde olduğu, ebeveyn tutumlarının; ebeveynlerin eğitim düzeyleri, mesleği, kardeş sayısı ve doğum sırası ile ailedeki diğer fertlerin varlığından etkilendiği tespit edilmiştir.

Yeşil (2008) yaptığı araştırmada, anaokuluna devam eden ve etmeyen çocukların okula uyum süreçleri 1. sınıf öğretmen görüşlerine göre incelemiştir. Araştırmaya, İstanbul ilinde bulunan 213 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "anket formu" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi eğitim alan çocukların uyum düzeylerinin okul öncesi eğitim almayan çocuklara kıyasla çok daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Öneren-Şendil (2010) yaptığı araştırmada, 5-6 yaş çocukların arkadaş seçimlerinde, mizaç, cinsiyet özelliklerinin sosyal olgunluk ve davranış problemleri (aşırı kaygı, içe dönüklük, saldırganlık ve kızgınlık) yönünden farklılık gösterip göstermediklerini incelemiştir. Araştırmaya, Ankara ilinde anaokuluna devam eden 5-6 yaşlarında 42 çocuk, ebeveynleri ve öğretmenleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Resimli Sosyometri Ölçeği", "Sosyal Yetkinlik ve Davranış Değerlendirme Ölçeği", "Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, arkadaşlık seçimlerinde daha sıcakkanlı ve kararlı olan çocukların sosyal olgunluk becerisinin daha yüksek olduğu, tepkiselliği daha yüksek olanların ise kızgınlık-saldırganlık davranışlarını daha çok gösterdikleri tespit edilmiştir. Ayrıca davranış problemlerinin cinsiyete göre değişiklik göstermediği tespit edilmiştir.

Erten (2012) yaptığı araştırmada, anaokuluna devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri, arkadaşlık ilişkileri, sosyal konumlarının ve okula uyum düzeylerinin eğitim dönemi içinde farklılık gösterip göstermediğini, ayrıca anaokuluna devam eden çocukların sosyal beceri, arkadaş ilişkileri ve sosyal konum düzeylerinin okula uyum düzeyi üzerinde yordayıcı etkisinin olup olmadığını incelemiştir. Araştırmaya, Denizli ilinde anaokuluna devam eden 91 kız, 84 erkek çocuk, toplamda 175 çocuk ve 12 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "Kişisel Bilgi Formu", "Ladd ve Profilet Çocuk Davranış Ölçeği",

“Akranların Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği”, “Resimli Sosyometri Ölçeği”, “5-6 Yaş Çocukları için Okul Uyumlu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” ve “Sosyal Beceri Gözlem Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeylerinin düşüş gösterdiği; arkadaş ilişkileri, okula uyum düzeyleri ve sosyal konum düzeyleri yönünden eğitim öğretim yılı içinde artış gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca 5-6 yaş çocuklarının dört ölçüm içinde de olumlu sosyal davranış değişkeninin okula uyum düzeyini en yüksek düzeyde yordayan değişken olduğu tespit edilmiştir. Ardından korkulu-kaygılı olma ve aşırı hareketlilik değişkenlerinin geldiği tespit edilmiştir.

Gülay-Ogelman ve Erten-Sarıkaya (2013) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitime devam eden 5- 6 yaş grubundaki çocukların okula uyum düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2010-2011 eğitim öğretim yılında Denizli il merkezi ve ilçelerinde yer alan 78 çocuk ve 7 anaokulu öğretmeni oluşturmuştur. Araştırma verileri “Okul Uyumlu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Veriler aynı örneklem grubu üzerinden ölçeklerin bir yıl arayla iki defa uygulanmasıyla elde edilmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara genel olarak bakıldığında okul öncesi eğitim alan çocukların okula uyum düzeyiyle ilişkili değişkenlerin 5-6 yaş çocuklarında anlamlı farklılık oluşturduğu yönündedir. Alt boyutlar açısından değerlendirildiğinde kendi kendini yönetme, okulu sevme, okuldan kaçınma ve işbirlikli katılım boyutlarında farklılaşmalar görülmüştür. Özetle çalışmada çocukların okul öncesine devam süreleri ve yaşa ilişkin değişkenlerin çocukların uyum düzeyleri açısından etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Okula yeni başlayan çocukların uyum sürecinde karşılaştıkları sorunların öğretmen görüşlerine göre tespit edilmesi ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmeyi amaçlayan Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014) yapmış oldukları araştırmada, nitel araştırma yöntemini kullanmışlardır. Araştırma verilerine 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Muğla merkez ilçesinde yer alan 18 öğretmen görüşü kaynaklık etmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre okul öncesine uyum kapsamında yapılan uygulamaların sınırlı olduğu, uyum sorunları yaşayan çocuklarda sıklıkla ağlama, etkinliklere katılmada isteksizlik, anneden ayrılamama gibi davranışlar gözlenmiştir.

Seçer vd., (2014) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitimde akran şiddetine maruz kalan ve kalmayan 5-6 yaş çocukların okula uyum sürecinde okula uyumlarının değişiklik gösterip göstermediğini incelemiştir. Araştırmaya, Bingöl ilinde anaokuluna devam eden 5-6 yaş grubu 200 çocuk ve öğretmenleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Akran Şiddetine Maruz Kalma Ölçeği” ve “5-6 Yaş Grubu Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, akran şiddeti arttıkça okuldan kaçınma durumlarının arttığı, işbirlikli katılım, okulu sevmeme ve kendi kendini yönetebilme davranışlarının azaldığı tespit edilmiştir. Ayrıca kız çocuklarının akran şiddetine maruz kaldıkları durumlarda okuldan kaçınma ve iş birlikli katılım olumsuzluklara neden olurken, erkek çocuklarda okulu sevmeme, kendi kendini yönetme ve iş birlikli katılım olumsuzluklara neden olduğu tespit edilmiştir.

Küçüködük (2015) yapmış olduğu tez çalışmasında, anaokuluna giden çocuğa sahip annelerin yaşadığı ayrılma kaygısı ve bağlanma biçimleri ile çocuğun göstermiş olduğu davranışları ve ayrılma kaygısı arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Çalışmada hem anne hem de öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın örneklemini 280 çocuğun annesi ve öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırmada annelerden veri elde etmek amacıyla “Demografik Bilgi Formu”, “Yuva Çocukları İçin Ayrılma Kaygısı Ölçeği (Anne-Baba Formu)”, “Bilişsel Esneklik Envanteri, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE-II)”, “Yetişkin Ayrılma Kaygısı Anketi” kullanılmıştır. Öğretmenlerden veri elde etmek amacıyla ise “Yuva Çocukları İçin Ayrılma Kaygısı Ölçeği (Öğretmen Formu)” ve “Anaokulu ve Anasınıfı Davranış Ölçeği”ne başvurulmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlara genel olarak bakıldığında çocuğun ayrılma kaygısına ilişkin puanlar ile sosyal becerilerine ilişkin puanları arasında aynı yönde ve anlamlı, problem davranışlarına ilişkin puanları arasında ise ters yönlü ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise anne bağlanma biçimi ile annenin ayrılma kaygısı arasında anlamlı bir ilişkinin olmasıdır.

Canabakan-Koç (2015) yaptığı araştırmada, ayrılık kaygı bozukluğu gösteren 48-66 aylık çocukların okul öncesi eğitim dönemi uyum sürecinde ebeveyn tutumlarının etkisinin belirlenmesi amacıyla incelemiştir. Araştırmaya, İstanbul

ilinde anaokuluna devan eden ayrılma anksiyete bozukluğu tanısı konmuş çocuklar ve anksiyete bozukluğu göstermeyen toplamda 60 çocuk ve ebeveynleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, “Katılım Formu” ve “Aile Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, demokratik aile tutumuna sahip ebeveynlerin oranının aşırı korumacı tutuma sahip ebeveynlerden yüksek olduğu; demokratik tutum sergileyen ailelerin çocukları uyum sürecinde olumlu bir ilişki sergilerken, aşırı korumacı, otoriter ve izin verici tutum sergileyen ailelerin çocuklarının uyum sürecinde zorlandıkları tespit edilmiştir. Babalar daha demokratik bir tutuma sahip iken annelerin aşırı korumacı tutum sergiledikleri tespit edilmiştir.

Yalçın (2016) yaptığı araştırmada, okul öncesi dönem çocuklarının uyum süreci ile ebeveynlerinin tutumları arasındaki ilişki incelemiştir. Araştırmanın nicel kısmına, Eskişehir ilinde 2014-2015 eğitim döneminde anaokuluna devam eden 380 çocuk, ebeveynleri ve öğretmenleri, nitel kısmına ise uyum sürecinde problem yaşadığı bilinen 9 çocuk, ebeveynleri ve 9 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Okula Uyum Öğretmen Değerlendirme Ölçeği”, “Ebeveyn Tutum Ölçeği”, “Yarı Yapılandırılmış Öğretmen Görüşme Formu” ve “Yarı Yapılandırılmış Ebeveyn Görüşme Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, demokratik ve aşırı koruyucu tutum sergileyen ebeveynlerin tutum ortalamalarının yüksek, otoriter ve izin verici ebeveyn tutum puanlarının ise düşük olduğu, çocukların okul öncesi eğitimde uyum puanları açısından %6,31’inin okul öncesi eğitimde uyum problemi yaşadığı, %93,69’unun uyum sağladığı tespit edilmiştir. Ayrıca öğretmenlerin uyumu kolaylaştırmak için okul öncesi eğitiminin oryantasyon sürecinde kolay etkinlikler tercih ettiklerini, çocuklarla sohbet ettiklerini ve uyum çalışmaları yaptıkları sonucuna ulaşılmıştır. Öğretmenlerin tamamının çalışanlarla ilgili ya da okul ile ilgili bir sorun yaşamadığı fakat bazı çocukların arkadaşları ile sorun yaşadıkları tespit edilmiştir. Araştırmada ebeveynlerin tamamı çocukların öğretmenini, arkadaşlarını, okulu sevdiğini, okul ve çalışanlar ile ilgili sorun yaşamadıklarını, öğretmenleriyle iletişimlerinden memnun kaldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Ebeveynlerin sadece küçük bir bölümünün çocukların akranlarıyla sorun yaşadığını ifade ettikleri tespit edilmiştir.

Okul öncesine devam eden çocukların okula uyum düzeyleri ile mizaçları, özsayıları, cinsiyetler, yaşları, okula devam durumları ve kardeşi olup olmama durumları arasındaki ilişkiyi inceleyen Kaya ve Akgün (2016), araştırmanın çalışma grubunu, 2013-2014 eğitim-öğretim yılında Ankara'nın Çankaya ilçesinde anaokuluna devam eden 48-72 aylık 200 çocuk olarak belirlemiştir. Araştırma verilerini toplamak üzere "Okul Uyumu Öğretmen Değerlendirme Ölçeği, Çocuklar İçin Kısa Mizaç Ölçeği", "Cassidy Kukla Görüşme Formu ve Demografik Bilgi Formu" geçerlik ve güvenilirlik işlemlerinin ardından kullanılmıştır. Araştırma sonucunda okula uyum ölçeğine ilişkin alt boyutlarında, çocukların cinsiyetinde, yaşında ve okula devam sürelerinde anlamlı farklılık görülürken kardeşi olup-olmama değişkeninde aralarında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Mizaç ölçeği altı boyutlarından ritmiklik ile okula uyum ölçeği altı boyutlarından kendi kendini yönetme arasında negatif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Okula öncesi eğitime devam eden çocukların özsayıları ile kendi kendilerini yönetme puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki elde edilmiştir. Yine çocukların mizaç özellikleri ile sahip oldukları özsaygının okula uyumlarını açıklamadaki oranı %3 olarak bulunmuştur.

Bağçeli-Kahraman (2018) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitime devam eden çocukların annelerinin ve öğretmenlerinin okula uyum sürecindeki görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya, Bursa ilinde okul öncesi eğitime devam eden 142 çocuğun annesi ve 39 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak *Okul Öncesi Çocuklarının Okula Uyum Süreci Öğretmen Anketi* ve *Okul Öncesi Çocuklarının Okula Uyum Süreci Anne Anketi* kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, annelerin çocuklarını babaları ile birlikte okula getirdikleri ve ilk hafta çocuklarını okulda bekledikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin üç yaş grubundaki çocukların, alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların ve ilk çocukların daha fazla uyum sorunu yaşadıklarını ifade ettiği tespit edilmiştir. Okul öncesi eğitimde uyum sürecinde öğretmenlerin en çok oyun etkinliklerini seçtikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yaman (2018) yaptığı çalışmada, okul öncesi eğitimi dönemindeki çocukların ebeveyn tutumlarıyla, çocukların mizaç özellikleri ve duyu düzenleme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya, İstanbul ilinde anaokuluna

devam eden 4-5 yaş 102 çocuk (47 kız, 55 erkek) ve ebeveynleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Sosyo Demografik Bilgi ve Veri Formu”, “Ebeveyn Tutum Ölçeği (ETÖ)”, “Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği (ÇKMÖ)” ve “Duygu Düzenleme Ölçeği (DDÖ)” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, demokratik ebeveyn tutumunun çocuklar üzerinde olumlu, otoriter ebeveyn tutumunun ise olumsuz etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Yeşildaş (2018), yürütmüş olduğu çalışmada okulöncesi eğitime devam eden çocukların duygularını düzenleme becerilerinden yola çıkarak sahip oldukları kaygı düzeylerinin yordanmasına ilişkin bir model geliştirmiştir. Araştırma Konya ilinde yürütülmüştür. Araştırmanın örnekleminde okul öncesi eğitime devam eden 4-6 yaş aralığında çocuğa sahip 266 anne yer almıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak Kişisel Bilgi Formu, Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, Annenin Ayrılık Kaygısı Skalası, Çocuğun Olumsuz Duygularıyla Baş Etme Ölçeği, Çocukların Duygularını Değerlendirme Ölçeği ve Okul Öncesi Çocukları Kaygı Düzeyi Ölçeği seçilmiştir. Araştırmadan elde edilen nihai sonuç, annenin sergilemiş olduğu bağlanma, kaygı ve kaçınma düzeylerindeki artışın çocuktan ayrılma kaygısıyla paralellik gösterdiği dir.

Bora (2019) tez çalışması kapsamında yürütmüş olduğu araştırmada, çocukların yaşamış oldukları kaygıların ebeveynlerinin kaygıları ile olan ilişkisini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Araştırmanın çalışma grubunda okul öncesi eğitimde 468 çocuk ve onların ebeveynleri yer almıştır. Araştırmanın verilerinin toplanmasında kişisel bilgi formlarından ve Okul Öncesi Kaygı Ölçeği ve Yetişkinlik Ayrılma Anksiyetesi Anketinden faydalanılmıştır. Verilerin analizinde normal dağılımın sağlandığı durumlarda parametrik normal dağılımın sağlanmadığı durumlarda ise non-parametrik testler kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında; cinsiyet değişkeni açısından ele alındığında kız çocuklarının kaygılarının erkek çocuklarına göre daha yüksek sonuçlandığı görülmüştür. Ayrıca çocukların okul öncesine devam süreleri ile kaygı düzeyleri arasında ilişkinin varlığı tespit edilmiştir. Çocukların okul öncesine devam durumlarının artması ile yaşamış oldukları kaygılarının azaldığı, bunun yanında ailelerin eğitim düzeyi ile çocukların kaygı düzeyleri arasında da anlamlı ilişkinin varlığı bulunmuştur.

Arabacıoğlu (2019) yaptığı araştırmada, 5 yaş okul öncesi eğitime devam eden çocukların okula uyum düzeylerinde ebeveyn tutumları ile çocukların sahip oldukları mizaç özellikleri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmada ebeveynlerin eğitim durumları, çocukların cinsiyeti, okula devam eden kardeşin olup olmama durumu ve önceden anaokuluna gidip gitmeme durumuna bağlı olarak çocukların okula uyumlarının farklılık gösterip göstermeme durumunu incelemiştir. Araştırmaya, Bursa ilinde okul öncesi eğitime devam eden 5 yaşındaki 248 çocuk, ebeveynleri ve öğretmenleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Çocuklar için Kısa Mizaç Ölçeği”, “Beş Yaş Çocuklar için Marmara Sosyal Duygusal Uyum Ölçeği” ve “Demografik Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, kız çocuklarının erkek çocuklara göre daha kolay okula uyum sağladıkları, demokratik ebeveyn tutumuna sahip annelerin çocuklarının okula uyumlarının arttığı, ebeveynlerin eğitim düzeyleri ve çocukların mizaç özellikleri ile okula uyum düzeyi arasında bir ilişkinin olmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca daha önce farklı anaokuluna giden veya daha önce hiç anaokuluna gitmeyen çocukların aynı anaokuluna ikinci kez giden çocuklara göre okula genel uyumlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte ilk çocukların okula uyumlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Cesur ve Demir (2020) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim süresinin çocukların okul motivasyonlarını ve sınıf kurallarına uyum becerilerini nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya, Gaziantep ilinde devlet okullarında ve bağımsız anaokullarında çalışan 161 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Okul Öncesi Eğitim Süresinin Çocuklara Etkisine Dair Öğretmen Görüşleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenler çocukların anaokuluna 3-4 yaşta başlamalarının 5-6 yaşta başlamalarına göre çocukların uyumları açısından daha olumlu yönde katkı sağladığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Çıkrıkçı (2020) hazırlamış olduğu tez çalışmasında, okul öncesi dönemde eğitime yeni başlamış olan çocuklarda ayrılık kaygıları ile bu çocukların annelerinin göstermiş oldukları kaygılar arasındaki ilişkiyi belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışmada çocukların yaşı, kardeş sayıları, anne çalışma durumları ve ailelerinin sosyo-

ekonomik düzeylerine göre çocuklarda ayrılma kaygıları incelenmiştir. Araştırmada Bursa İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı 2019-2020 eğitim öğretim yılında eğitimine devam eden 120 çocuk ve onların anneleri ve öğretmenleri örneklem olarak belirlenmiştir. Araştırmada veri toplama araçları olarak; “Kişisel Bilgi Formu”, “Yuva Çocukları için Ayrılma Kaygısı Ölçeği Anne-Baba Formu” ve “Kaygı Ölçeği”, “Yuva Çocukları için Ayrılma Kaygısı Ölçeği Öğretmen Formu” seçilmiştir. Araştırmada elde edilen sonuçlara göre çocuklardaki ayrılık kaygısı ile anne ayrılık kaygısı puanları arasında ilişki bulunmamıştır. Ancak kardeş sayısı, anne çalışma durumu ve aile sosyo-ekonomik düzeylerinden elde edilen puanlar ile çocuklarda ayrılma kaygısı puanları arasında anlamlı farklılık görülmüştür.

Cesur ve Demir (2020) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi eğitim süresinin çocukların okul motivasyonlarını ve sınıf kurallarına uyum becerilerini nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla öğretmen görüşlerini incelemiştir. Araştırmaya, Gaziantep ilinde devlet okullarında ve bağımsız anaokullarında çalışan 161 öğretmen katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Okul Öncesi Eğitim Süresinin Çocuklara Etkisine Dair Öğretmen Görüşleri Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenler çocukların anaokuluna 3-4 yaşta başlamalarının 5-6 yaşta başlamalarına göre çocukların uyumları açısından daha olumlu yönde katkı sağladığı görüşünde oldukları tespit edilmiştir.

Amacı okul öncesi eğitim kapsamında olan 57-68 aylık çocukların yaşamış oldukları okul kaygılarının bağımsız değişkenlerle olan ilişkisi incelemek olan araştırmada Yılmaz ve Ünal (2021), nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modelini kullanmıştır. Araştırmanın örneklemini, Diyarbakır ili Ergani ilçesinde Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı bağımsız anaokullarında yer alan 446 çocuk ve 33 öğretmen olarak belirlenmiştir. Araştırma verileri 2019-2020 eğitim-öğretim yılında toplanmıştır. Araştırma verileri, araştırmacı tarafından oluşturulan “Demografik Bilgi Formu” ve “Okul Kaygısı Ölçeği-Öğretmen Formu” kullanılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre araştırma kapsamındaki çocukların okul kaygısı puanlarının düşük düzeyde olduğu, yine okul kaygısı puanları ile bağımsız değişkenlere ilişkin puanlar arasında anlamlı farklılaşmanın olduğu görülmüştür.

Gülay-Ogelman vd., (2021) tarafından yapılan araştırmada, tüm dünyada olumsuz etkilerin görüldüğü korona virüs salgını döneminde ara verilen ve yeniden başlayacağı düşünölen 2020-2021 eğitim sürecinde çocukların okula uyum süreçleri ile ilgili olarak öğretmen görüşleri incelenmiştir. Araştırmaya, 29 ilden 190 okul öncesi öğretmeni katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak görüşme formu, katılımcıların demografik bilgileri formu ve iki bölümden oluşan konu ile ilgili 15 soru kullanılmıştır. İlk 9 soru demografik bilgileri belirlerken, sonara ki 6 soru da uyum sürecine yönelik öğretmen görüşlerini belirlemeye yönelik sorular kullanılmıştır. Araştırma sonucunda COVID-19 salgınının çocukların okula uyum sürecinde olumsuz etkilere ve davranış sorunlarına neden olacağı görüşlerine ulaşıldığı ayrıca okula uyumda en büyük problemin akran ilişkilerinde, kurallara uymama ve davranış problemleri olarak görölebileceğı düşünöldüğü tespit edilmiştir. COVID-19'dan bahsetmenin, çocukların dikkatlerini tam olarak toplayamamalarına, daha önce öğrenilen bilgilerin unutulmuş olabileceğine ve aşırı temizlik davranışlarının görölebileceğini ifade ettikleri tespit edilmiştir. Öğretmenler uyum haftasında öncelikli olarak temizlik ve kişisel bakım konularında ebeveynler ile birebir görüşölmelerini, veli toplantılarının düzenlenmesini, çocukların okulda bulunma sürelerinin daha kısa olması gerektiğini ve yeni eğitim döneminde çocukların daha çok okul bahçesinde oyun etkinliklerine yer vermeyi düşündükleri tespit edilmiştir.

1.4.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Buyse vd., (2009) tarafından yürütölen boylamsal çalışmada, öğretmen-çocuk ilişkisinin çocukların psikososyal ve akademik uyum düzeyleri üzerindeki etkisi çeşitli demografik özelliklere göre incelenmiştir. Araştırma, Flaman Bölgesinde yürütölen büyük ölçekli boylamsal çalışmanın bir parçasıdır. Çalışmada rastgele tabakalı örneklem kullanılarak 122 okuldan (215 sınıf) oluşan bir örneklem seçilmiştir. Araştırma verilerinin toplanmasında, “Öğrenci-Öğretmen İlişkileri Ölçeğı”nin kısa versiyonu ile “Çocuk Davranış Ölçeğı” ve “Okula Uyum Öğretmen Derecelendirme Ölçeğı” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre, öğretmen-çocuk ilişkisi arttıkça psikososyal

uyumda artmakta, öğretmen-çocuk çatışması arttıkça psikososyal uyumda olumsuz yönde etkilenmektedir.

Zupančič ve Kavčič (2011) tarafından yapılan araştırmada, çocukların kişisel özellikleri (zihinsel yetenek, annenin algıladığı kişilik özellikleri, cinsiyet), aile ortamı (annenin eğitim düzeyi, ebeveyn tutumları) ve okul öncesi deneyimleri ile çocukların okula uyumu arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya, altı yaşında 366 çocuk katılmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların kişilik özelliklerinin okula uyumda önemli bir etken olduğu, ebeveynlerin baskıcı veya izin verici tutumunun çocukların uyumlarını etkilediği, ayrıca daha önceden anaokulu deneyimi olan çocukların sonraki okul öncesi döneminde daha az uyum problemi ile karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Valiente, Swanson ve Lemery-Chalfant (2012) tarafından yapılan araştırmada, anaokuluna devam eden çocukların öğretmen-çocuk ilişkileri ile mizaç ve okula uyum arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Araştırmaya, beş yaş grubu 291 çocuk ve öğretmenleri katılmıştır. Araştırma sonucunda, öz kontrolü yüksek olan çocukların utangaç olmadıkları ve öğretmenleri ile iletişimlerin güçlü olduğu, öz kontrolü düşük olan çocukların ise öğretmenleri ile iletişimlerinin zayıf olduğu tespit edilmiştir.

Brzezińska vd., (2013) tarafından yapılan araştırmada, üç yaş grubundaki çocukların anaokuluna ve uzun vadede okul ortamına uyum sürecini teşvik eden veya bozan faktörlerin belirlenmesi incelenmiştir. Araştırmaya, okul öncesi eğitime devam eden 3 yaş grubundaki 40 çocuk katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak, “Denver Gelişimsel Tarama Testi (Denver testi)” ve “Uyum Stratejisi Anketi (ASQ)” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, anaokulunda altı ay geçiren üç yaşındaki çocukların davranışlarında önemli farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Bazı çocuklar için yeni ortama uyum süreci başarıyla, bazıları hala yerlerini bulmaya çalışmakta, bazıları ise başlangıçtaki gerilimle baş edemeyerek anaokuluna uyum konusunda hala sorunlar yaşadıkları tespit edilmiştir.

Daniels (2014) tarafından yapılan araştırmada, okul öncesi çocukların öğrenme yaklaşımları ve okula uyumlarını incelemiştir. Araştırmaya, Kafkasyalı, çok

ırlıklı ve Latin kökenli okul öncesi eğitime devam eden 21 kız ve 14 erkek, toplamda 35 çocuk ve 26 öğretmen katılmıştır. Araştırma sonucunda, okulu seven çocukların okul öncesi eğitimde okula daha kolay uyum sağladığı tespit edilmiştir.

Granot (2014) tarafından yapılan araştırmada, öğretmen-çocuk arasındaki ilişkinin okula uyuma etkisini incelemiştir. Araştırmaya, 100 İsraili rehber öğretmen ve onların okul öncesi eğitim dönemindeki çocukları katılmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmen ile ilişkisi güçlü olan çocukların, öğretmenle ilişkisi zayıf olan çocuklara kıyasla daha az davranış problemleri gösterdikleri, öz denetimde daha başarılı oldukları tespit edilmiştir. Bu çocukların sorumluluklarını yerine getirmede daha başarılı ve akranları arasında popüler oldukları tespit edilmiştir.

Wu vd., (2015) tarafından yapılan araştırmada, çocuk-öğretmen ilişkisi, utangaçlık ve cinsiyet değişkeninin çocukların okula uyumlarında ki etkisini incelemiştir. Araştırmaya, Kuzey Çin'deki Shandong eyaletinde 524 okul öncesi eğitime devam eden çocuk, öğretmenleri ve anneleri katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak "bilgi formları" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, utangaç çocukların öğretmen-çocuk ilişkisi ve okula olan ilgilerinin düşük düzeyde olduğu, okuldan kaçma durumlarının yüksek düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Öğretmen-çocuk ilişkisinde cinsiyet ve utangaçlık durumunun okula uyumda etkili olduğu tespit edilmiştir.

Abry, Latham, Bassok ve LoCasale-Crouch (2015) yapmış oldukları araştırmada, erken çocukluk doğum verilerinin, okul öncesi öğretmenlerin, okula başlayan çocukların yeterliklerine ilişkin inançları ile ne ölçüde uyumunu, öğretmenlerin inançlarındaki yanlış uyumun anaokulunda akademik ve sosyo-davranışsal uyumu yordayıp yordamadığının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, okulöncesi öğretmenleri, akademik, öz-düzenleme ve kişilerarası yeterlilik alanlarında kategorize edilen 12 becerinin önemini değerlendirmiştir.

Karla ve Alexandra (2016) tarafından yapılan araştırmada, Portekiz'de öğretmenlerin ve ebeveynlerin başarı göstergelerine ilişkin algılarını karşılaştırarak bu durumun çocukların okula geçiş sürecine (uyum sürecine)yansımalarını incelemiştir. Araştırmaya, Portekiz devlet okullarında yer alan 18 okul öncesi

öğretmeni, 13 ilkokul öğretmeni ve 34 ebeveyn katılmıştır. Araştırma nitel desende tasarlanmış olup araştırma verileri odak grup görüşmesi yoluyla toplanmıştır. Araştırma sonucunda, çocukların okula uyumu konusunda öğretmenler, ebeveyn katılımı ve ebeveyn desteği gibi konuları daha sıklıkla vurgularken, ebeveynlerin ise okulun genel işleyişi ve öğretmen özelliklerinin önemi üzerinde durdukları tespit edilmiştir.

Battaglia vd., (2016) tarafından yapılan boylamsal araştırmada, çocuklardaki ayrılık kaygısı ile çocukların yaşı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla 1,5 yaşından 6 yaşına kadar 1993 çocuk ve ailesi ayrılık kaygısı gelişimleri açısından incelenmiştir. Araştırma kapsamında her beş ayda bir çocuklar ve aileleri ziyaret edilerek ailelerin “Çocuk Davranışları Değerlendirme Anketini” doldurmaları sağlanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre ilk yaşlarda gözlemlenen ayrılık kaygısının çocukların 4-5 yaşlarına gelmesiyle zaman içinde azaldığı görülmüştür. Çocukların 6 yaş döneminde ise ayrılık kaygısına ilişkin faktörlerde ailesel faktörler ile doğum öncesi ve sonrası risk faktörlerinin etkili olduğu, bu çocuklarda ayrılık kaygısının kalıcı olarak yaşandığı tespit edilmiştir.

Correia ve Marques-Pinto (2016) nitel olarak tasarladıkları çalışmada, Portekiz'de okul öncesi öğretmenleri, ilkokul öğretmenleri ve ebeveynlerin başarı göstergeleri ile ilgili faktörler hakkındaki algılarını karşılaştırarak, Portekiz'de çocukların okula geçişine ilişkin uyum süreci hakkındaki bilgilere katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Araştırma verileri üç okul öncesi öğretmeni (N=18), üç ilkokul öğretmeni (N=13) ve dört veli ile çocuklar okula başlamadan önce ve sonra odak grup görüşmeleri yapılarak toplanmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi ve ilkokul öğretmenleri, aile katılımı ve çocukların aile desteği gibi aile yapısına ilişkin faktörler vurgulanırken, ebeveynler okulun genel işleyişine ve öğretmenlerin özelliklerine daha sık atıfta bulunmuşlardır. Ayrıca çalışma, çocukların okula uyumlarına ilişkili farklı faktörleri ortaya koyarak bu uyumu kolaylaştıracak stratejiler tasarlamak için ipuçları sunmaktadır. Araştırmada sağlam bir eğitimsel aile-okul ortaklığının inşasını kolaylaştırmak için de yeni stratejilere ihtiyaç duyulduğu savunulmaktadır.

Adams, Simpson ve Keen (2018) otizmlı çocukların okul kaygılarını ortaya çıkarmayı amaçladıkları çalışmalarında 5-12 yaşları arasındaki 92 otizmlı çocuğun öğretmenini örneklem olarak belirlenmiştir. Veri toplama aracı olarak öğretmenlerden Okul Kaygı Ölçeği-Öğretmen Derecelendirmesini doldurmaları istenmiştir. Araştırma sonucunda otizmlı çocukların yüksek düzeyde okul kaygısı yaşadıkları bulunmuştur. Ayrıca araştırmada hem normal okullara hem de özel okullara devam eden otizmlı çocuklarda okul kaygısının sunumu ve etkisi hakkında daha fazla ve daha ayrıntılı araştırmaya duyulan ihtiyaç vurgulanmıştır.

Okul öncesi eğitimden ilkokula geçişin, yeni bir çevreye, kurallara, taleplere, davranışlara ve beklentilere uyum sağlaması gereken çocuklar için özellikle zorlayıcı olduğu bilinmekle birlikte bu zorlukların neler olduğunun araştırılması, bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. (Urbina-Garcia ve Kyriacou, 2018), bu amacı gerçekleştirmek üzere okul öncesi ve birinci sınıf okutantoplam30 Meksikalı öğretmenden oluşan bir çalışma grubu belirlemiştir. Araştırma sonuçları çocukların okul öncesi eğitimden ilkokula geçişleri konusunda öğretmenlerinin fazla endişeli olduklarını ortaya koymuştur. Okul öncesi öğretmenleri, bu geçiş sürecinde en sık karşılaşılan sorunlar olarak çocukların davranış sorunları gösterdiğini ve yönergeleri takip etmekte zorlandıklarını belirtmişlerdir. İlkokul öğretmenleri ise çocukların sıra almakta güçlük çekmesine ek olarak aynı sorunların yaşandığını bildirmiştir.

Chi, Kim ve Kim (2018) tarafından yapılan araştırmada, akran ilişkilerinin, zihin kuramının, duygularını kontrol edebilme becerisinin ve bilişsel yeteneğin küçük çocukların okul uyumu üzerindeki etkilerini incelemişlerdir. Araştırmaya, Kore'de anaokuluna devam eden ortalama yaşı 62 ay olan 183 çocuk katılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak “Okul Öncesi Uyum Anketi”, “Penn Etkileşimli Akran Oyunu Ölçeği” ve “Çocuklar için Kaufman Değerlendirme Bataryası” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, okul uyumunun akran ilişkileri, bilişsel yetenek, duygularını kontrol edebilme becerisi ve zekâ kuramı ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Markovic vd., (2019) tarafından yapılan araştırmada, ebeveynlerin çocukların okul öncesi kurumuna uyum sürecine yönelik tutumları ile çocuğun anaokuluna başladığı anda karşılaşılan ayrılık güçlükleri incelenmiştir. Araştırmaya, Sırbistan’da

yer alan okul öncesi kurumlarda çocuğu olan 763 ebeveyn katılmıştır. Ebeveynlerin tutumlarındaki farklılıklar cinsiyetlerine, eğitimlerine ve yaşlarına göre analiz edilmiştir. Araştırmada veri toplama aracı olarak, araştırmacılar tarafından oluşturulmuş 16 maddeden oluşan “Likert tipi ölçek” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda, uyum döneminin babalara göre anneler için daha stresli olduğu tespit edilmiştir.

Pepito ve Montalbo (2019), tarafından yapılan bu çalışma, ebeveynlerin ve öğretmenlerin ayrılık kaygısı olan çocukları ele alma stratejilerine odaklanmıştır. Nitel bir durum çalışması olarak tasarlanan çalışmada birden fazla vaka (3) araştırılmıştır. Verileri analiz etmek için vaka içi ve çapraz vaka analizleri kullanılmıştır. Çalışma, ebeveynlerin ve öğretmenlerin ayrılık kaygısı olan çocuklarla başa çıkmak için duyuşsal, sözel, bilişsel ve çocuk merkezli stratejiler uyguladıklarını ortaya çikarmıştır. Ayrılık kaygısı olan çocuklara planlı, yapılandırılmış ve kapsamlı müdahale için öğretmen ve ebeveynler dışında uzman desteğine ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle, ebeveynlerin ve öğretmenlerin ayrılık kaygısı olan çocuklara yönelik doğru davranışları için ek eğitimler almaları gerekmektedir.

Seowon Song (2020), hazırlamış olduğu tez çalışmasında, okul öncesi yıllarda güvenli bağlanmanın, problemlili davranışların önlenmesinin ötesinde, olumlu sosyal beklentileri, akranlarla etkileşimi, sosyal yetkinliği ve öz-değer duygusunu ileriye taşıdığı için önemli olduğuna vurgu yapmaktadır. Bu çalışma, ebeveynlik işbirliğinin boyutlarındaki farklılıkların okul öncesi dönem çocuklarının güvenli bağlanma ve problemlili davranışları ile ilişkili olup olmadığını ortaya çikarmayı amaçlamıştır. Bu amaçla, bu çalışma, birlikte ebeveynlik ve okul öncesi çocukların güvenli bağlanma ve problemlili davranışlarının çok boyutluluğunun sert ebeveynlik yoluyla doğrudan ve dolaylı etkilerini test etmiştir. Araştırmada 4-5 yaş grubunda çocuğa sahip 60 anne ve çocuktan oluşan bir örneklem belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde, birlikte ebeveynlik işbirliği ve üçgenlemenin çocuklarda güvenli bağlanma ve problemlili davranışlar üzerinde doğrudan etkileri olduğu görölmüştür. Diğer bir ifadeyle, daha fazla ebeveynlik işbirliği, okul öncesi çocuklar arasında daha fazla güvenli bağlanma ile ilişkilendirilmektedir.

Ehrenberg vd., (2021) yapmış oldukları çalışmada, çocuklarda erken başlayan aşırı korkulara bağlı olumsuz gelişim sonuçlarını önlemek amacıyla Okul Öncesi Kaygı Ölçeğini kullanarak, Almanya'da biyolojik ailelerinde yetişen 489 okul öncesi çağındaki çocuğun ve koruyucu ailede yetiştirilen 88 çocuğun kaygı belirtilerinin sıklığını ve yapısını değerlendirmeyi amaçlamıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çocuklar, diğer ülkelerdeki çocuklarla aynı türden kaygıları en yaygın şekilde gösterse de genel durumun Almanya'daki ebeveynler tarafından diğer ülkelerdeki ebeveynlere kıyasla daha az sıklıkla bildirildiği görülmüştür. Ayrıca anksiyete belirtileri birbiriyle ilişkili beş faktörde toplanmıştır (genel kaygı, sosyal kaygı, obsesif-kompulsif bozukluk (OKB), fiziksel yaralanma korkusu ve ayrılma kaygısı).

İKİNCİ BÖLÜM

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeline, araştırma grubuna, veri toplama araçlarına ve yöntemlerine ve verilerin analizine ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

2.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Araştırma modeli olarak ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İki veya daha fazla değişken arasındaki ilişki düzeyini istatistiki olarak ölçülmeye ilişkisel tarama modeli denir. Korelasyon testi ile ilişkinin düzeyini belirlenir. Korelasyon, iki veya daha fazla değişkenin birlikte tutarlı bir değişim gösterip göstermediğini ortaya koymaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

2.2. ARAŞTIRMA GRUBU

Bu araştırmanın evreni Tunceli il merkezindeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı tüm anaokullarını kapsamaktadır. 6 resmi ve 2 özel anaokulu olmak üzere toplam 8 anaokulundaki 36-72 aylık çocuklar ve öğretmenleri araştırma grubunu oluşturmaktadır.

Araştırma grubunu; Tunceli ilinin Merkez - Tunceli Elti Hatun Anaokulu (77 çocuk, 5 öğretmen), Vilayetler Hizmet Birliği Anaokulu (96 çocuk, 7 öğretmen), Zübeyde Hanım Anaokulu (46 çocuk, 3 öğretmen), Anafatma Anaokulu (120 çocuk, 9 öğretmen), Halide Edip Anaokulu (61 çocuk, 4 öğretmen), Atatürk Anaokulu (93 çocuk, 9 öğretmen), Özel Tunceli Final Kreş (30 çocuk, 3 öğretmen), Kreşendo Kreş ve Gündüz Bakım Evi (27 çocuk, 3 öğretmen) olmak üzere 550 çocuk ve öğretmenleri (43) oluşturmaktadır.

Tablo 2. 1. Çocuklara ait demografik bilgiler

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
<i>Erkek</i>	268	48.7
<i>Kız</i>	282	51.3
Yaş (Ay)		
<i>36-45</i>	29	5.3
<i>46-55</i>	128	23.3
<i>56-65</i>	196	35.6
<i>66+</i>	197	35.8

Araştırmaya katılan çocukların yaş ve cinsiyetlerinin dağılımına bakıldığında %48.7'sini erkek çocuklar, %51.3'ünü kız çocuklar oluşturmaktadır. Ayrıca çocukların %5.3'ünün 36-45 aylık, %23.3'ünün 46-55 aylık, %35.6'sının 55-65 aylık ve %35.8'inin ise 66+ aylık olduğu görülmektedir.

2.3. VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırma verilerini toplamak için, Seven (2011) tarafından geliştirilen “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” ve Şahin (2021) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı Ölçeği” kullanılmıştır.

Araştırma verileri, “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği”, sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu olmak üzere 3 alt boyuttan oluşmaktadır. “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Öğretmen Formu)” ise tek alt boyuttan oluşmaktadır.

İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği

“İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” Serdal Seven (2011) tarafından geliştirilmiştir. Okula yeni başlayan çocukların okuldaki uyum düzeylerini belirleyebilmek için öğretmenler tarafından yapılan değerlendirmeye dayalı geliştirilen ve çocuklar hakkında bilgi vermesi esasına dayalı olan bir ölçme aracıdır.

“İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” 10 madde ve 3 alt boyuttan oluştuğu görülmektedir. Alt boyutları, sosyal uyum (1-4. maddeler), kurallara uyum (5-7. maddeler) ve davranış uyumu (8-10. maddeler) şeklindedir.

Puanlama: Ölçeğin sosyal uyum, kurallara uyum ve davranış uyumu alt boyutlarından alınan puanlar yükseldikçe çocuğun ilgili alt boyuta ait özelliklere yüksek düzeyde sahip olduğunu göstermektedir. Puan yükseldikçe okula uyum artmakta, düştükçe azalmaktadır.

Geçerlilik: *Yapı geçerliliği.* 100 çocuk ve bu çocukların 16 öğretmenlerinden elde edilen verilerde açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizleri uygulanmıştır. KMO (Kaiser-Meyer-Olkin) değeri 0.83'dür. Bartlett Testi'nin anlamlılık değerine bakıldığında anlamlı olarak bulunduğu ifade edilmiştir. Toplam varyansın açımlayıcı faktör analizinde % 62.79'unu ifade eden üç faktörlü bir yapı elde edilmiştir. Varyansın % 25.38'i sosyal uyum, % 20.27'si kurallara uyum ve % 17.15'i davranış uyumu olarak açıklanmaktadır. Alt boyutların yük değerleri ise sosyal uyum için 0.55 ile 0.84 arasında, kurallara uyum için 0.49 ile 0.87 arasında, davranış uyumu için ise 0.49 ile 0.92 arasında değişmektedir. Doğrulayıcı faktör analizinde üç boyutlu model için uygulanan uyum indeksi değerleri $\chi^2=61,59$, $sd=32$, $\chi^2/sd=1,92$, GFI=0.90, AGFI=0.83, SRMR=0.08, RMSEA=0.08 olarak bulunmuştur.

Güvenirlilik: *İç tutarlılık.* Cronbach Alpha katsayısı 0.88'dir. Sosyal uyum 0.85, kurallara uyum 0.81 ve davranış uyumu 0.75 olarak hesaplanmıştır.

Madde Analizi: *Düzeltilmiş madde toplam korelasyonu.* Düzeltilmiş madde toplam korelasyonlarının 0.49 ile 0.79 arasında sıralandığı görülmüştür. *T testi.* Toplam puanlara göre belirlenmiş % 27'lik alt ve üst grupların madde puanlarındaki farklara ilişkin değerlerin 5.04 ile 12.43 arasında sıralandığı görülmüştür (Seven, 2011).

Bu araştırmada güvenilirlik (Cronbach Alpha katsayısı) 0.915 bulunmuştur.

Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Öğretmen Formu)

Spence, Rapee, McDonald ve Ingram (2001) tarafından hazırlanan Okul Öncesi Kaygı Ölçeği'nin kuramsal yapısına Şahin (2021) tarafından uyarlanan ve 21 madde ve tek boyuttan oluşan Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği ilk aşamada 250, ikinci aşamada 260 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır.

Uygulamalar sonucunda Şahin (2021) tarafından yapılan ölçeğin geçerlik ve güvenirlik analiz sonuçlarına aşağıda yer verilmiştir.

Geçerlilik: Ölçeğin kapsam geçerliği, ölçeğin uzman görüşü alınarak belirlenmiştir. Taslak formun geliştirme sürecinde teorik yapı incelenmiş ve hazırlanan taslak için uzman görüşü alınmıştır.

Ölçeğin faktör analizine uygunluğunu test etmek için hesaplanan 0.906 KMO değeri ve Bartlett testinin anlamlı bulunması ($p < 0.01$) veri setinin faktör analizi için mükemmel olduğunu göstermektedir. Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek için ilk çalışma grubundan elde edilen verilere açımlayıcı faktör analizi yapılarak ölçeğin yapısı belirlendikten sonra ikinci çalışma grubuna ölçek uygulanmış ve ikinci çalışma grubunun verileri ile doğrulayıcı faktör analizi hesaplanmıştır.

Yapılan açımlayıcı faktör analizinin ardından faktör yükü 0.45'in altında olduğu için 8. madde ölçekten çıkarılmış kalan 21 maddenin faktör yükleri 0.477 ile 0.800 aralığında olduğu tespit edilmiştir. Bu değerlerle ölçekte yer alan maddelerin okul öncesi dönem çocuklarının kaygı düzeylerine orta ve yüksek düzeyde açıklık getirdiği belirtilmiştir. Ölçekte yer alan maddelerin toplam varyansın 48'ini açıkladığı belirlenmiştir.

Okul öncesi çocuklarında kaygı ölçeğinin öğretmen formunda tek boyutta toplanan 21 maddelik ölçek, 260 okul öncesi öğretmenine uygulanmış ve elde edilen verilere göre doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi (DFA) sonucunda Okul Öncesi Kaygı Ölçeği Öğretmen Formu'ndaki tüm maddelerin gizil değişkeni anlamlı bir şekilde açıklayıcı olduğu, t değerinin de anlamlı olduğu ve uyum indeks değerlerinin kabul edilebilir düzeyde olduğu belirlenmiştir ($\chi^2=214.41$, $sd=189$, $\chi^2/sd=1.13$, GFI=0.99, RMSEA=0.023). Ölçekte yer alan maddelerin faktör yük değerleri 0.38 ile 0.41 arasında, Standartlaştırılmış regresyon katsayıları ise 0.14 ile 0.39 arasında değiştiği ve tüm maddeler için hesaplanan t değerleri anlamlı olduğu belirlenmiştir.

Güvenirlik: Okul öncesi öğretmenlerinin ölçek maddelerine verdikleri yanıtların güvenirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayılarından Cronbach alfa

katsayısı hesaplanmış ve 0.938 olarak bulunmuştur. Kalaycı (2009) alfa katsayısı 0.80 ve üzeri olduğunda ölçeğin oldukça güvenilir olduğunu belirtmiştir.

Madde Analizi: Okul Öncesi Çocuklarda Öğretmen Formu Kaygı Ölçeği'nin son formunda yer alan maddelerin düzeltilmiş madde-toplam korelasyon katsayıları 0.487 ile 0.744 arasında değişmektedir.

Bu araştırmada güvenilirlik (Cronbach Alpha katsayısı) 0.951 bulunmuştur.

2.4. VERİLERİN TOPLANMASI

Araştırmanın amacına uygun olarak seçilen ölçekler için, gerekli izinler alınmış ve Tunceli İl Merkezindeki tüm anaokulları (özel/resmi) belirlenmiştir. “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği”, “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Öğretmen Formu)” sınıflardaki çocuk sayılarına göre öğretmenlere dosyalararak teslim edilmiştir. Öğretmenler tarafından doldurulan formlar okul müdürleri ile iletişime geçildikten sonra hazır olan sınıflara ait ölçekler teslim alınmıştır. Kontrol edilen ölçeklerde eksik ya da hatalı kısımların tekrar düzeltilmesi için öğretmenler ile yeniden iletişime geçilmiş ve eksiklikler giderilmiştir.

2.5. VERİLERİN ANALİZİ

Yapılan normallik testine göre, veriler normal dağılım göstermemektedir ($p < 0.05$). Bu yüzden iki grup (Cinsiyet; Kız/Erkek) olanlara Mann-Whitney U, iki gruptan (Yaş; 36-45, 46-55, 56-65, 66+ ay) fazla olanlara Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır (Tablo 3.1).

Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyinin cinsiyete göre farklılaşıp farklılaşmadığını tespit etmek için Mann-Whitney U testi uygulanmıştır (Tablo 3.2).

Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyinin yaş değişkenine göre karşılaştırılmalarını tespit etmek için Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır (Tablo 3.4).

İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” alt boyutları olan sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu ile “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği

(Öğretmen Formu)” tek alt boyutu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla korelasyon testi uygulanmıştır (Tablo 3.6).

“İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” 10 maddeden oluşmaktadır. “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği (Öğretmen Formu)” 21 maddeden oluşmaktadır. İstatistiksel anlamlılık iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin şanstın başka bir şeyden kaynaklanma olasılığıdır. Anlamlı ölçüde yüksek sonuçların çıkması araştırılan davranışın istatistiksel ($p < 0.05$, $p < 0.01$ anlam düzeylerinde) olarak önemli olduğunu göstermektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. BULGULAR

Tablo 3. 1. Normallik Testi

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	sd	p	İstatistik	sd	p
Sosyal Uyum	.357	550	.000	.646	550	.000
Kurallara Uyum	.427	550	.000	.552	550	.000
Davranış Uyumu	.449	550	.000	.531	550	.000
Anksiyete Ölçeği	.266	550	.000	.680	550	.000

Tablo 3.1 incelendiğinde Kolmogorov-Smirnov ve Shapiro-Wilk testine göre İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği alt boyutları sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu ve Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanları normal dağılım göstermemiştir ($p < 0.05$). “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” alt boyutlarını ve “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeği” alt boyutunu cinsiyete göre karşılaştırmak için Mann-Whitney U testi, “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” alt boyutlarını ve “Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete (Kaygı) Ölçeğinin” alt boyutunu yaş gruplarına göre karşılaştırmak için Kruskal-Wallis testi uygulanmıştır.

3.1. OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM DÜZEYLERİ VE KAYGI DÜZEYLERİNİN CİNSİYETE GÖRE DEĞERLENDİRİMESİ

Tablo 3. 2. Mann-Whitney U testine analizine göre ölçeklerin alt boyutları yönünden değerlendirilmesi

Faktörler	Cinsiyet	n	Sıra Ortalaması	p
Sosyal Uyum	<i>Erkek</i>	268	259.80	0.009*
	<i>Kız</i>	282	290.42	
Kurallara Uyum	<i>Erkek</i>	268	264.28	0.036*
	<i>Kız</i>	282	286.16	
Davranış Uyumu	<i>Erkek</i>	268	263.41	0.018*
	<i>Kız</i>	282	286.99	
Anksiyete Ölçeği	<i>Erkek</i>	268	285.63	0.131
	<i>Kız</i>	282	265.87	

* $p < 0.05$

Araştırmanın 1. alt amacı olan “Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?”. Tablo 3.2 incelendiğinde kız ve erkek çocukların sosyal uyum, kurallara uyum ve davranış puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeğinde erkek çocuklar ile kız çocuklar arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır ($p > 0.05$). Farklılıklara bakıldığında kız çocukların sosyal uyum, kurallara uyum, davranış uyumu puanları erkek çocukların puanlarından anlamlı ölçüde daha yüksektir (Tablo 3.2).

Tablo 3. 3. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeğinin cinsiyete göre dağılımı (Medyan değerine göre çıkarılmıştır)

Cinsiyet	Erkek		Kız	
	n	%	n	%
Düşük	178	66,4	197	69,9
Orta	35	13,1	35	12,4
Yüksek	55	20,5	50	17,7

Araştırmanın 1. alt amacı olan “Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyleri cinsiyete göre farklılaşmakta mıdır?”. Erkek çocukların % 66.4’ü düşük anksiyete, % 13.1’i orta anksiyete, % 20.5’i ise yüksek anksiyeteye sahiptir. Kız çocuklarının % 69.9’u düşük anksiyete, % 12.4’ü orta anksiyete, % 17.7’si ise yüksek anksiyeteye sahiptirler (Tablo 3.3).

3.2. OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM DÜZEYLERİ VE KAYGI DÜZEYLERİNİN YAŞ DEĞİŞKENİNE GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI

Tablo 3. 4. Kruskal-Wallis testi analizine göre Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutları ve Anksiyete Ölçeği ortalamalarının yaş gruplarına göre karşılaştırılması

Faktörler	Yaş (Ay)	n	Sıra Ortalaması	p	İkili Karşılaştırma	
					p	Anlamlı Fark
Sosyal Uyum	36-45	29	229.98	0.000*	0.012*	36-45 ile 66+
	46-55	196	245.18		0.000*	46-55 ile 66+
	56-65	128	263.32		0.001*	56-65 ile 66+
	66+	197	314.02			
Kurallara Uyum	36-45	29	268.34	0.076		
	46-55	196	268.42			
	56-65	128	263.04			
	66+	197	293.55			
Davranış Uyumu	36-45	29	254.16	0.390		
	46-55	196	271.58			
	56-65	128	270.73			
	66+	197	285.94			
Anksiyete Ölçeği	36-45	29	368.97	0.000*	0.011*	36-45 ile 56-65
	46-55	196	310.18		0.000*	36-45 ile 66+
	56-65	128	291.32		0.000*	46-55 ile 66+
	66+	197	223.47		0.000*	56-65 ile 66+

* $p < 0.05$

Araştırmanın 2. alt amacı olan “Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?”. Sonuçlara göre çocukların okula uyum ölçeğinin alt boyutu olan sosyal uyum puanları ile anksiyete ölçeği puanının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmaktadır ($p < 0.05$). Okula uyum ölçeğinin diğer alt boyutları kurallara uyum ve davranış uyumu puanlarının yaş gruplarına göre istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p > 0.05$). Farklılıklara bakıldığında sosyal uyum alt boyutunda

yaşı 66+ olan çocukların puanları diğer yaş gruplarına göre anlamlı ölçüde daha yüksektir. Anksiyete ölçeğinde yaşı 66+ olan çocukların puanları diğer yaş gruplarına göre anlamlı ölçüde daha düşüktür (Tablo 3.4).

Tablo 3. 5. Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçek Puanlarının yaş gruplarına göre dağılımı

Ay yaşı	36-45		46-55		56-65		66+	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Düşük	11	37.9	76	59.4	127	64.8	161	81.7
Orta	5	17.2	24	18.8	24	12.2	19	9.6
Yüksek	14	48.3	28	21.9	45	23.0	34	17.3

Araştırmanın 2. alt amacı olan “Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ve kaygı düzeyleri yaş değişkenine göre farklılaşmakta mıdır?”. 36-45 aylık çocukların % 37.9’u düşük anksiyete, % 17.2’si orta anksiyete, % 48.3’ü ise yüksek anksiyeteye sahiptirler. 46-55 aylık çocukların % 59.4’ü düşük anksiyete, % 18.8’i orta anksiyete, % 21.9’u ise yüksek anksiyeteye sahiptirler. 56-65 aylık çocukların % 64.4’ü düşük anksiyete, % 12.2’si orta anksiyete, % 23’ü ise yüksek anksiyeteye sahiptirler. 66+ aylık çocukların % 81.7’si düşük anksiyete, % 9.6’sı orta anksiyete, % 17.3’ü ise yüksek anksiyeteye sahiptirler. 66+ aylık çocuklar en düşük anksiyete oranına sahiptirler. Bununla birlikte 36-45 aylık çocuklar en yüksek anksiyete oranına sahiptirler (Tablo 3.5).

3.3. OKUL ÖNCESİ DÖNEM ÇOCUKLARININ OKULA UYUM DÜZEYLERİ VE KAYGI DÜZEYİ ARASINDAKİ KORELASYON

Tablo 3. 6. Okula Uyum Ölçeğinin alt boyutları ile Okul Öncesi Çocuklarda Anksiyete Ölçeği puanlarına ait korelasyon katsayıları ve önem düzeyleri

		Korelasyon			
		Sosyal Uyum	Kurallara Uyum	Davranış Uyumu	Anksiyete Ölçeği
Sosyal Uyum	Pearson Korelasyon	1	0.825**	0.546**	-0.663**
	p değeri		0.000	0.000	0.000
	N	550	550	550	550
Kurallara Uyum	Pearson Korelasyon	0.825**	1	0.664**	-0.607**
	p değeri	0.000		0.000	0.000
	N	550	550	550	550
Davranış Uyumu	Pearson Korelasyon	0.546**	0.664**	1	-0.459**
	p değeri	0.000	0.000		0.000
	N	550	550	550	550
Anksiyete Ölçeği	Pearson Korelasyon	-0.663**	-0.607**	-0.459**	1
	p değeri	0.000	0.000	0.000	
	N	550	550	550	550

** $. p < 0.01$

Araştırmanın 3. alt amacı olan “Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri ile kaygı arasında ilişki var mıdır? Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri arasında ilişki var mıdır?”. Okula uyum ölçeğinin alt boyutları ile okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanlarına ait korelasyon katsayıları ve önem düzeyleri Tablo 3.6’de verilmiştir. Bütün korelasyon katsayılarının önem düzeyi $p < 0.01$ seviyesinde kontrol edilmiştir. Bu sonuçlara göre okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği ile ilk günlerde okula uyum ölçeğinin alt boyutları arasında ters yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır. Araştırmanın 4. alt amacı olan “Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyleri (Sosyal uyum, kurallara

uyum, davranış uyumu) arasında ilişki var mıdır?”. Okula uyum ölçeğinin alt boyutları arasında pozitif yönlü anlamlı ilişki bulunmaktadır (Tablo 3.6).

SONUÇ

Tartışma ve Öneriler

Çocukların okula başlama zamanları onlar için birçok değişikliği beraberinde getirmektedir. Bu geçiş sürecinde bazı çocuklar sürece kolay uyum sağlarken bazı çocuklar bu süreçten fazlaca etkilenmekte ve kaygı yaşamaktadır. Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile yaşadıkları kaygı durumları arasındaki ilişkiyi ortaya çıkarmayı amaçlayan bu araştırmada, araştırma verilerinin toplanmasında Şahin (2021) tarafından Türkçeye uyarlaması yapılan “Okul Öncesi Çocuklarda Kaygı Ölçeği” ile Seven (2011) tarafından geliştirilen “İlk Günlerde Okula Uyum Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırma sonucunda kız çocuklarının okula uyum sürecine ilişkin puanlarının sosyal uyum, kurallara uyum ve davranış uyumu alt boyutlarında erkek çocukların almış oldukları puanlara göre anlamlı düzeyde farklılaştığı bulunmuştur. Ayrıca kız çocukların almış oldukları puanların erkek çocukların almış oldukları puanlara göre daha yüksek düzeyde olduğu görülmüştür. Araştırmadan elde edilen bu sonuç yapılan bazı araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Kaya ve Akgün (2016) tarafından yapılan araştırmada, okula uyum açısından kız ve erkek çocukların puanlarının kızların lehine sonuçlandığı, istatistiksel düzeyde anlamlı bir farklılık gösterdiği saptanmıştır. Kaya (2014) çalışmasında okula uyum ölçeğinin alt boyutlarında (işbirlikli katılım, kendi kendini yönetme ve genel uyum düzeyi) kız çocuklarının lehine anlamlı farklılığa ulaşmıştır. Ramey, Lanzi, Philips, ve Ramey (1998), okul öncesi dönem çocuklarını örneklem olarak belirlediği araştırmasında kız çocuklarının akademik başarı ve okula uyumlarının erkek çocuklarına göre daha yüksek sonuçlandığını bulmuştur. Bahalı, Yolga-Tahiroğlu ve Avcı (2009), okul reddi olan çocukların ve ergenlerin klinik özellikleri bakımından değerlendirdiği araştırmasında okul reddi şikâyeti olan ve polikliniğe başvuran çocuklarda erkek çocukların oransal olarak daha fazla olduğunu tespit etmiştir. Arabacıoğlu (2019), okul öncesi dönemde yer alan çocukların okula uyum düzeylerinin ebeveyn tutumları ve çocuğun mizaç özellikleri değişkenlerinde

aralarındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında kız çocuklarının sosyal yaşam, sosyal duruma uygun tepki verme, sosyal çevreye pozitif yaklaşma ve okula uyum puanlarının erkek çocuklara göre daha yüksek sonuçlandığını bulmuştur. Benzer çalışmalar okula uyum konusunda yine kız çocuklarının erkek çocuklara oranla uyum konusunda daha başarılı oldukları sonucunu göstermektedir (Birch ve Ladd, 1997; Elibol-Gültekin, 2008; Hülya Gülay-Ogelman ve Çiftçi-Topaloğlu, 2014). Buna karşın yapılan bazı çalışmalarda, çocuğa ilişkin cinsiyet değişkeninin okula uyum sürecinde pek bir etkisinin olmadığı yönünde sonuçlar görülmüştür (Çıkrıkçı, 1999; Sarı, 2007; Yoleri, 2014).

Öğretmenlerin, okul öncesi dönem çocuklarının kaygı durumlarına ilişkin görüşlerinde erkek çocukların puanları ile kız çocukların puanları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. Alan yazında bu sonucu destekleyen birçok çalışma mevcuttur (Ayaz vd., 2012; Balkaya, 1998; Battaglia vd., 2016; Batur vd., 2005; Spence vd., 2001; Sümer ve Şendağ, 2009; Teze, 2016). Buna karşın Bora (2019), kız çocuklarının kaygı düzeyleri; sosyal kaygı, genellenmiş kaygı, belirgin korkular alt boyutlarında ve toplam kaygılarda erkeklerden daha yüksek olduğunu bulmuştur. Ayrıca (Bowen vd., 1990) çalışmasında, kız çocukların erkek çocuklara göre anlamlı düzeyde yüksek oranda kaygıya sahip olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Yaş değişkeni dikkate alındığında, çocukların okula uyum sürecine ilişkin puanlarının sosyal uyum alt boyutu ile kaygı durumlarına ilişkin puanları arasında anlamlı farklılık görülmüştür. Bu farklılık sosyal uyum alt boyutu için 66+ ay aralığında olan çocuklardan kaynaklanırken kaygı durumu için 36-45 ay aralığında olan çocuklardan kaynaklanmaktadır. Cesur ve Demir'in (2020), öğretmen görüşlerine dayalı olarak yapmış oldukları araştırmada, çocukların okula alışma ve uyum sağlama davranışlarını incelemiş, okul öncesi eğitime geç başlayan çocukların erken başlayan çocuklara nazaran dezavantajlı olduklarını değerlendirmiştir. Ayrıca öğretmenler, 60-72 ay aralığında okula başlayan çocuklarda 36-48 ay aralığında başlayan çocuklara göre okula alışmada daha fazla zorluk ve sosyal uyumsuzluk yaşadıklarını, okula başladıkları ilk günlerde daha huzursuz davranışlar sergilediklerini ifade etmişlerdir. Kaya'nın (2014) yapmış olduğu çalışmada ise yaş değişkenine göre okul öncesi dönem çocuklarının okula uyumlarında, işbirlikli

katılım alt boyutu ile genel uyum düzeyi puanları arasında anlamlı farklılık görülürken okuldan kaçma, kendi kendini yönetme ve okulu sevme alt boyutları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Büyük yaş grubunda (60-72) olan çocukların okula uyumları işbirlikçi katılım ve genel uyum düzeyine ilişkin alt boyutlarda küçük yaş grubunda (45-60) olan çocuklara göre anlamlı düzeyde yüksek olduğu tespit edilmiştir. Sonuçlar bu çalışmada elde edilen sonuçlar ile benzerlik göstermektedir. Gülay-Ogelman ve Erten-Sarikaya (2013), çocukların okula uyum düzeylerine ilişkin değişkenlerden okulu sevme düzeyine ilişkin bulgularını incelediği çalışmasında, 6 yaş grubunda çocukların okulu sevme düzeyinin 5 yaş grubuna göre daha yüksek sonuçlandığı görülmüştür. Gülay'ın (2011), yapmış olduğu araştırmada ki sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum düzeyi arttıkça olumlu sosyal davranışlarına ilişkin düzeylerinde artışın olduğu, uyum düzeyi azaldıkça olumlu sosyal davranışlarına ilişkin düzeylerinde azalmanın olduğu sonucuna ulaşmıştır. Çocuklarda uyum sorunları her yaş dönemi için görülmekle beraber okula yeni başlayan 5-6 yaş grubunda yer alan çocuklarda bu oran daha fazladır (Başaran vd., 2014).

Okula uyum ölçeğinin alt boyutları ile okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği puanlarına ait korelasyon katsayıları incelendiğinde; okul öncesi çocuklarda anksiyete ölçeği ile okula uyum ölçeğinin alt boyutları arasında ters yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Ayrıca okula uyum ölçeğinin alt boyutları arasında da pozitif yönlü anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Benzer sonuçlar Adams vd. (2018), Sarıçam ve Özbey'in (2019) çalışmalarında da gözlenmiştir. Mülteci çocukların kültürel farklılıklardan dolayı uyum konusunda sorunlar yaşaması muhtemel olduğundan bu çocukların okula ilişkin kaygılarının daha yüksek olduğu bulunmuştur (Sarıçam ve Özbey, 2019). Yine okula uyumda sorunlar yaşaması muhtemel özel gereksinimli çocuklarda da okul kaygısı puanlarının yüksek sonuçlandığı araştırma sonuçlarına rastlanmıştır (Adams vd., 2018).

Özet olarak okula başlama süreci hem çocuk hem de ailesi için heyecan verici bir süreçtir. Buna karşın çocuğun alıştığı ev ve aile ortamından farklı bir ortama ilk adımını atmasını içeren okula başlama sürecinde, sürecin içerisinde barındırdığı

yeniliklerin varlığı çocuk için bazı korku ve kaygıların oluşmasına neden olmaktadır. Çocuğun içinde bulunduğu koşullar dikkate alındığında yaşamış olduğu kaygı çocuğun cinsiyetine ve yaşına göre değişiklik göstermekle birlikte çocuğun okula uyumunda güçlüklerin yaşanmasına da neden olabilmektedir. Süreçte kız çocukların okula uyum konusunda sosyal ve davranış uyumu ile kurallara uyma konusunda erkek çocuklara nazaran daha başarılı olduğu görülmektedir. Yine sosyal uyum konusunda 66+ ay aralığındaki çocukların daha başarılı olduğu 36-45 ay aralığındaki çocukların ise diğer yaş gruplarına göre daha fazla kaygı yaşadığı anlaşılmaktadır. Ayrıca sosyal ve davranış uyumu ile kurallara uyma konusunda güçlük yaşayan çocukların daha çok kaygı yaşadıkları görülmektedir.

Öneriler

- ✓ Yapılan araştırma sonucuna göre 36-45 aylık çocukların kaygı düzeylerinin daha yüksek olması nedeniyle, Milli Eğitim Bakanlığı ve Eğitim Fakültelerinin ebeveynleri bilinçlendirmek ve ailelerin kendi tutumlarının çocukları üzerindeki etkilerini düzenlemek maksadıyla ana-baba eğitimi seminerlerinin daha sık düzenlenmesi ve Türkiye çapında yaygınlaştırılması gerekmektedir. Var olan eğitim programlarının ise tanıtımlarının daha fazla duyurulması önerilmektedir. İlk günlerde okula uyum sürecinde küçük yaş gruplarının diğer gruplara oranla daha fazla kaygı yaşamamaları için 36-45 aylık çocukların ebeveynleri ile birlikte sınıf ortamına alıştırılması, eğitim süresinin daha kısa tutulması önerilmektedir.
- ✓ Okul öncesi eğitimin daha küçük yaşlarda yaygınlaştırılması ve 5-6 yaşta zorunlu hale getirilmesi, günlük eğitim süresinin yaşa göre daha kısa olarak düzenlenmesi gerektiği, ayrıca akran şiddetinin önlenmesi amacıyla öğretmen başına düşen çocuk sayısının azaltılması Milli Eğitim Bakanlığı'na önerilmektedir.
- ✓ Araştırmaya göre kurallara uyum ve davranış uyumu arasında yaş grupları arasında bir fark olmadığından, öğretmenin etkili sınıf yönetimi becerileri daha da önem kazanmaktadır. Öğretmenlere yönelik sınıf yönetimi, ailelerle

etkili iletişim ve uyum sürecinde yaşanan sorunlarla ilgili yapılan hizmet içi eğitimlerin artırılması ve bu kapsamda gerekli materyal desteğinin ilgili kurumlarca (MEB) sağlanabilmesi önerilmektedir.

- ✓ 66+ ay üzeri olan çocukların sosyal uyum düzeyleri araştırma sonucunda yüksek bulunmuştur. Bu nedenle bu dönemdeki çocukların başta ev ve okul ortamı olmak üzere hem yakın hem de uzak çevresinde gezi, tiyatro, sinema, spor faaliyetleri vb. etkinliklere, ilgi alanları doğrultusunda sosyal yaşantı kazanabilmeleri açısından; yöneticilere, öğretmenlere ve ebeveynlere önemli görevler düşmektedir. Bu konuda gerekli ortamların hazırlanması ve gerekli iş birliği sağlanması önerilmektedir.
- ✓ Yapılan araştırma sonucuna göre 66+ üzeri çocukların kaygı oranı diğer yaş gruplarına göre daha düşüktür, özellikle daha küçük yaş gruplarında kaygı oranının daha yüksek seviyede olması nedeniyle, okul öncesi eğitimde 36-45 aylık çocukların kaygı düzeylerinin belirlenmesi daha da önem kazanmaktadır. Kaygının kaynağını belirlemek çözüm yolunu da öğrenmemize yardımcı olacaktır. Ayrıca çocuğun yeni doğan kardeşi, yeni eve taşınma veya semt değiştirme, okula başlama ya da başka bir okula geçiş yapma gibi yeni durumlara çocuğun hazırlanması onun kaygılanma düzeyini azaltacaktır. Bu nedenle ailelere, yeni durumlarla çocuğun baş edebilmesi için kendi kaygılarını mümkün olduğunca çocuğa yansıtılmaları önerilmektedir.
- ✓ Yapılan araştırma sonucuna göre kaygı ve uyum arasında ters yönlü anlamlı bir ilişki vardır. Kısaca kaygı arttıkça uyum oranı düşmektedir. Uyum arttıkça da kaygı oranı azalmaktadır. Bu nedenle öğretmenlerin okul ve sınıf ortamında çocukların kaygı düzeylerini gözlemlemesi ve gerekli çalışmaları planlaması önem kazanmaktadır. Özellikle oryantasyon döneminde kaygı düzeyi yüksek olan çocuklara yönelik olarak öğretmenin çocukla olan iletişimi şefkatli, sabırlı ve sevgi dolu olmalıdır. Aynı zamanda bu çocukların sağlıklı gelişimini kapsamlı olarak destekleyebilmek adına okul aile işbirliğinin daha etkin sağlanması gerekmektedir. Bu konuda ev ziyaretleri, toplantılar, geziler vb. çeşitli aktivitelerin daha etkin şekilde yapılması olumlu

sonuçlar alınmasında destekleyici olabilir. Bu konuda bakanlığa, eğitimciler ve ailelere önemli görevler düşmektedir.

- ✓ Okula uyum sürecinin daha az kaygıyla atlatılabilmesi için, çocuk önce ailesi tarafından daha sonra okul ortamında öğretmeni tarafından iyi bir şekilde tanınmalı, hazır bulunuşluk seviyesi göz önünde tutularak yüksek performans için zorlanmamalıdır.
- ✓ Çocuk, bebeklikten itibaren sevgi ve güven duygusu içerisinde yetiştirilmeye özen gösterilmelidir. Kaygı düzeyini artırmaya neden olacak uzun süreli ayrılıklar tercih edilmemelidir. Çocuk; hoşgörülü, tutarlı ve güvenli bir ortamda yetiştirilmelidir.
- ✓ Çocuğun doğumundan itibaren, ebeveynleri bilinçlendirmek amacıyla eğitim seminerlerinin sayısı artırılmalı, mümkünse kırsal kesimdeki tüm velilere ulaşılabilmelidir. Bu seminerler bir seferlik değil, çocuğun eğitim hayatı boyunca sürdürülebilmelidir. Kaygıya neden olabilecek tüm başlıklar ele alınarak Milli Eğitim Bakanlığı ve/veya Üniversiteler tarafından bu seminerler düzenlenmelidir.
- ✓ Çocuğun kendini ifade edebildiği andan itibaren korku ve kaygıya fırsat vermemek amacıyla, çocuğun gelişimi düzenli aralıklarla fiziksel ve ruhsal olarak Sağlık Bakanlığınca gözlemlenebilmelidir.
- ✓ Çocuğa her fırsatta konuşma imkânı verilmeli, aşırı kaygı hissedildiği durumlarda kendini rahat ifade edebileceği ortamlar (okul bahçesi, oyun odası, rehberlik odası gibi) hazırlanmalı ve güvenebileceği kişilerle (öğretmen, yardımcı öğretmen, rehber öğretmen, okul müdürü vb.) görüşürülmelidir.
- ✓ Çocuğu korkutacak, kaygılandırarak her türlü etkinlik (çocuğu zorlayıcı denge oyunları, yüksek atlama parkur vb.), yaşına uygun olmayan film veya video, korkunç masallar (cadı, canavar vb.) gibi etkinliklerden uzak durulmalıdır. Önceden yaşanılmış bir kaygı durumu varsa bu durumun öğretmene veya okul yöneticilerine önceden ebeveynler tarafından bilgi

verilmesi önerilmektedir. Öğretmenin ise bu durumları çocuk ve aileyi tanıma formu gibi belgelere not etmesi önerilmektedir.

- ✓ Çocuğa ailesi ve öğretmenleri tarafından yeterli ilgi ve sevgi gösterilerek çocukları kaygılandırarak telkinlerden uzak durulmalıdır. Güvensizliğe neden olacak yüksek başarı beklentileri yerine, çocuğun gelişim seviyesi dikkate alınmalıdır. Akranları veya kardeşleri ile kıyaslanmamalıdır.
- ✓ Çocuğun kaygı durumu ile ilgili alaycı tutumlardan uzak durulmalı ve dalga geçilmemeli, kaygı verecek ortamlardan uzak tutulmalı, yalnız bırakılmamalı, kendine güven duygusunu artıracak ortamlar sağlanmalı, kaygının nedenleri belirlendikten sonra uzman eşliğinde çözüm önerileri sunulmalıdır.
- ✓ Kız çocukların erkek çocuklara göre sosyal uyum, kurallara uyum ve davranış uyumu yönünden daha uyumlu olduğu sonucuna ulaşıldığı için ana sınıfında kız-erkek çocuklarının eşit sayıda tutulması önerilmektedir. Yöneticilerin bu durumu göz ardı etmemeleri ve gerekli hassasiyeti göstermeleri beklenmektedir.
- ✓ Yapılan araştırma sonucuna göre 66+ ay çocukların sosyal uyumları daha yüksek olduğundan akran etkileşiminin uyum sürecinde öğretmenlere yardımcı olacağı düşünülmektedir. Bu nedenle çocukların birlikte oynadıkları en doğal hallerini ölümsüzleştirmek adına fotoğraf, video vb. anıların ebeveynlerle paylaşılması, ayrıca çocuklara ilerleyen süreç içerisinde okulda ne kadar güzel günler geçirildiğinin hatırlatılması okulu sevdirmek açısından faydalı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Abry, T., Latham, S., Bassok, D., & LoCasale-Crouch, J. (2015). Preschool and kindergarten teachers' beliefs about early school competencies: Misalignment matters for kindergarten adjustment. *Early Childhood Research Quarterly, 31*, 78–88.
- Adams, D., Simpson, K., & Keen, D. (2018). School-related anxiety symptomatology in a community sample of primary-school-aged children on the autism spectrum. *Journal of School Psychology, 70*, 64–73.
- Akın-Sarı, B. (2009). *Çocuk davranış listesi kısa formunun Türkçe geçerlilik-güvenilirlik çalışması ve 3-6 yaş çocuklarında mizacın etyolojisinin araştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Ankara.
- Akış, G. (2018). *Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların okula uyumlarını yordayan değişkenlerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Alisinanoğlu, F. (2003). Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi (çocukların denetim odağı ile anne tutumları). *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi, 1*(1), 1–14.
- Alisinanoğlu, F., & Ulutaş, İ. (2000). Çocuklarda kaygı ve bunu etkileyen etmenler. *Millî Eğitim Dergisi, 145*, 15–19.
- Arabacı, N. (2018). Çocukları tanıma ve değerlendirme sürecinde aile. In O. S. Kesicioğlu & B. Yıldırım-Hacıbrahimoglu (Eds.), *Erken Çocuklukta çocuğu tanıma ve değerlendirme* (pp. 259–279). Eğiten Kitap, Ankara.
- Arabacıoğlu, B. (2019). *Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum becerilerine anne baba tutumlarının etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.

- Austin, V. L., & Sciarra, D. T. (2010). *Children and adolescents with emotional and behavioral disorders*. UK: Pearson.
- Austin, V. L., & Sciarra, D. T. (2012). *Çocuk ve ergenlerde duygusal ve davranışsal bozukluklar*. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.
- Ayaz, A. B., Ayaz, M., Fiş, N. P., & Güler, A. S. (2012). Gençlerdeki somatorform bozukluklarda kaygı düzeyi, annenin bağlanma biçimi ve aile işlevselliği. *Klinik Psikiyatri Dergisi: The Journal of Clinical Psychiatry*, 15(2), 121–128.
- Bağçeli-Kahraman, P. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum sürecine ilişkin anaokulu öğretmenlerinin ve annelerinin görüşleri. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 2(1), 3–20. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.196720182144>
- Bağçeli-Kahraman, P. (2020). Yaşamın ilk yıllarında okula uyumu etkileyen unsurlar. In Hülya Gülay-Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında okula uyum*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Bahalı, K., Yolga,-Tahiroğlu, A., & Avcı, A. (2009). Okul reddi olan çocuk ve ergenlerin klinik özellikleri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 10, 310–317.
- Balkaya, İ., & Tuğrul, B. (1998). *Anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum süreçlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Yayınları.
- Balkaya, İpek. (1998). *Anaokuluna yeni başlayan çocukların okula uyum süreçlerini etkileyen faktörlerin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Barrett, P., Games, N., Fisak, B., Stallard, P., & Phillips, L. (2019). *The treatment of anxiety disorders in preschool-aged children. in anxiety in preschool children: assessment, treatment, prevention*. New York: Routledge.
- Başaran, S., Gökmen, B., & Akdağ, B. (2014). Okul öncesi eğitimde okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(2), 197–222.
- Battaglia, M., Touchette, E., Garon-Carrier, G., Dionne, G., Cote, S. M., Vitaro, F., Tremblay, R. E., & Boivin, M. (2016). Distinct trajectories of separation anxiety in the preschool years: persistence at school entry

- and early- life associated factors. *Distinct Trajectories of Separation Anxiety in the Preschool Years: Persistence at School Entry and Early- Life Associated Factors*, 57(1), 39–46.
<https://doi.org/10.1111/jcpp.12424>
- Batur, S., Demir, H., Ulu, P., Güneş, H., Irmak, E., & Aşkın, A. (2005). Yeme tutumu ve cinsiyet ile bağlanma biçimleri arasındaki ilişki. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(15), 21–31.
- Beesdo, K., Knappe, S., & Pine, D. (2009). Anxiety and anxiety disorders in children and adolescents: developmental issues and implications for DSM-V. *Psychiatr Clin North Am*, 32(3), 483–524.
- Bellibaş, E., Büküşoğlu, N., & Erermiş, S. (2005). Ayrılma anksiyetesi tanımlı bir grup çocukta mizaç özellikleri. *Ege Tıp Dergisi*, 44(1), 39–44.
- Birch, S. H., & Ladd, G. W. (1997). The Teacher-Child Relationship and Children 's Early School Adjustment. *Journal of School Psychology*, 35(1), 61–79.
- Bora, A. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden çocukların kaygıları ile ebeveynlerinin kaygıları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Burdur.
- Bowen, R. C., Offord, D. R., & Boyle, M. H. (1990). The prevalence of overanxious disorder and separation anxiety disorder: results from the ontario child health study. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 29(5), 753–758.
- Boyacı, A. (2012). Yapı ve süreçleri ile aile. In A. S. Türküm (Ed.), *Anne baba eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Brzezińska, A. I., Czub, M., & Ożadowicz, N. (2013). Adaptation of a three-year old child to preschool environment. *Edukacja An Interdisciplinary Approach*, 1, 25–40.
- Buyse, E., Verschueren, K., Verachtert, P., & Damme, J. V. (2009). Predicting school adjustment in early elementary school: Impact of teacher-child relationship quality and relational classroom climate. *The Elementary School Journal*, 110(2), 119–141.

- Çağdaş, A. (2007). *Anne baba çocuk iletişimi*. Konya: Eğitim Kitapevi Yayınları.
- Can, G. (2007). Bir kurum ve sistem olarak aile. In A. S. Türküm (Ed.), *Anne baba eğitimi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Canabakan-Koç, N. (2015). *Okul öncesi dönem adaptasyon sürecinde ayrılık anksiyetesi bozukluğu geliştirmiş 48-66 aylık çocuklarda ebeveyn tutumlarının etkisi*. (Yüksek Lisans Tezi). Beykent Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Cesur, C., & Demir, M. K. (2020). Okul Öncesi Eğitim Alma Süresinin Çocukların Sınıf Kurallarına Uyum ve Okul Motivasyonlarına Etkisinin Öğretmen Görüşlerin Göre İncelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6(1), 103–122. <https://doi.org/10.31592/aeusbed.643778>
- Chansky, T. (2009). *Çocuklarda endişe*. (E. Kandemir, Çeviri Ed.). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Chi, S. A., Kim, S., & Kim, N. H. (2018). A study of school adjustment related variables of young children. *South African Journal of Education*, 38(2), 1–9.
- Çıkrıkçı, A. (2020). *Okul öncesi eğitime yeni başlayan çocukların ayrılma kaygıları ile annelerinin kaygıları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Çıkrıkçı, S. (1999). *Ankara ili merkezinde resmi banka anaokullarına devam eden 5-6 yaş çocuklarının okul olgunluğu ile aile tutumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Correia, K., & Marques-Pinto, A. (2016). Adaptation in the transition to school: perspectives of parents, preschool and primary school teachers. *Educational Research*, 58(3), 247–264. <https://doi.org/10.1080/00131881.2016.1200255>
- Cüceloğlu, D. (2013). *İnsan ve davranışı*. Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Daniels, D. H. (2014). Children's affective orientations in preschool and their initial adjustment to kindergarten. *Journal of Adolescence*, 74(4), 274–283. <https://doi.org/10.1002/pits>

- Dunn, J. A. (1969). *The investigation of children's school anxiety: A theory, procedure, and results*. Presented in Symposium at Western Psychological Association Meeting. Vancouver, British Columbia.
- Dursun, Ö. (2010). *The relationships among preservice teachers'spatial visualizationability, geometry self-efficacy, and spatial anxiety*. (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Ehrenberg, D., Lohaus, A., Konrad, K., Luning, L., & Heinrichs, N. (2021). How anxious are German preschool children? *Child Psychiatry and Human Development*. <https://doi.org/10.1007/s10578-021-01185-8>.
- Elibol-Gültekin, S. (2008). *5 yaş çocuklarının sosyal becerilerinin bazı değişkenler açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Erbay, F., & Saltalı, N. D. (2020). Do the school adaptation levels of preschoolers vary according to their relationship with their teachers? *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(4), 857–864. <https://doi.org/10.11591/ijere.v9i4.20540>
- Erden, M. (2005). *Öğretmenlik mesleğine giriş*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Erözkan, A. (2012). Ergenlerde kaygı duyarlılığı ve ebeveyn tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12(1), 43–57.
- Ersoy, Ö., Avcı, N., & Turla, A. (2008). *Çocuğumuz ve biz*. İstanbul: Morpa Yayıncılık.
- Erten, H. (2012). *Okul öncesi eğitime devam eden 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri, akran ilişkileri ve okula uyum düzeyleri arasındaki ilişkilerin izlenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Esen-Çoban, A., & Koyuncu-Şahin, M. (2020). Erken çocuklukta ana babalık ve çocuk yetiştirme. In E. Akgün (Ed.), *Türk kültüründe aile ve çocuk* (pp. 43–66). Ankara: Pegem Akademi.
- Foxman, P. (2004). *The worried child: Recognizing anxiety in children and helping them heal*. Alameda, CA.: Hunter House Inc.

- Geçtan, E. (1995). *Psikodinamik psikiyatri ve normal dışı davranışlar*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Geçtan, E. (2014). *Psikanaliz ve sonrası*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Granot, D. (2014). Teacher-student attachment and student school adaptation: a variable centered and person centered analytical approaches. *American Journal of Educational Research*, 2(11), 1005–1014.
- Gülay-Ogelman, H., & Erten-Sarıkaya, H. (2013). Okul öncesi eğitimi almış çocukların okula uyum düzeylerinin 5 ve 6 yaşta incelenmesi: İki yıllık boylamsal çalışma. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 6(7), 417–434. <https://doi.org/10.9761/jasss1658>
- Gülay-Ogelman, Hülya, & Çiftçi-Topaloğlu, Z. (2014). 4-5 yaş çocuklarının sosyal yetkinlik, saldırganlık, kaygı düzeyleri ile anne- babalarının ebeveyn özyeterliliği algısı arasındaki ilişkilerin incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(1), 241–271.
- Gülay-Ogelman, Hülya, Güngör, H., & Göktaş, İ. (2021). COVID-19 ve yeni dönemdeki okula uyum süreci: Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of New Trends in Arts, Sports & Science Education*, 10(1), 11–24.
- Gülay, H. (2011). 5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Okula Uyum Ve Akİlişkileri. *5-6 Yaş Grubu Çocuklarda Okula Uyum Ve Akran İlişkileri*, 10(36), 1–10. <https://doi.org/10.17755/esosder.22079>
- Gülay, Hülya. (2011). Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocuklarının okula uyumlarının sosyal beceriler açısından incelenmesi. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1), 139–146.
- Güleç, N. (2018). Erken dönem ve kaygılar. In *Psikanaliz Yayınları* (pp. 71–84). İstanbul: Bağlam Yayıncılık.
- Hamre, B. K., & Pianta, R. C. (2001). Early teacher–child relationships and the trajectory of children’s school outcomes through eighth grade. *Child Development*, 72(2), 625–638.
- Hoşgörür, V. (2012). İletişim. In Z. Kaya (Ed.), *Sınıf yönetimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- İnal, G. (2013). Okula başlama ve uyum süreci. In Fatma Alisinanoğlu (Ed.),

- İlköğretime hazırlık ve ilköğretim programları* (pp. 67–88). Ankara: Pegem Akademi.
- Kalaycı, S. (2009). *SPSS applied multivariate statistical techniques*. Ankara: Asil Yayınları.
- Kalkınç, F. (2004). *Okul evde başlar*. İzmir: Fer Kitap.
- Kanat, N. N. (2005). *Tek çocuğun çevreye ve okula; Uyum problemlerinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Karabulut-Demir, E., & Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (Etö). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11(21), 15–25.
- Karakaya, E., & Öztop, D. B. (2013). Cognitive behavioral therapy in children and adolescents with anxiety disorder. *Journal of Cognitive-Behavioral Psychotherapy and Research*, 2(1), 10–24.
- Karla, C., & Alexandra, M. P. (2016). Adaptation in the transition to school: perspectives of parents, preschool and primary school teachers. *Educational Research*, 58(3), 247–264.
- Kaya, Ö. S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaya, Ö. S., & Akgün, E. (2016). Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *İlköğretim Online*, 15(4), 1311–1324. <https://doi.org/10.17051/io.2016.51992>
- Kılıçarslan, F. (2010). *Çocuğumu nasıl eğitmeliyim? Ailede mutluluğu ve huzuru yakalamanın yolları*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Küçüköçük, C. (2015). *3-5 yaş arasında ve anaokuluna giden çocuk annelerinin ayrılma kaygısı ve bağlanma biçimleri ile çocuğun davranışları ve ayrılma kaygısı arasındaki ilişki: bilişsel esnekliğin aracı rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Labellarte, M., Ginsburg, G., Walkup, J., & Riddle, M. (1999). The treatment of anxiety disorders in children and adolescents. *Biol Psychiatry*, 46(11), 1567–1578.

- Markovic, M. R., Mamutovic, A. S., & Stanisavljevic Petrovic, Z. C. (2019). Parents' attitudes towards children's adjustment to a pre-school institution. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*, 10(2), 137–151.
- MEB. (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. <http://library1.nida.ac.th/termpaper6/sd/2554/19755.pdf>
- MEB. (2018). *Okula uyum haftası*. 8–13. https://tegm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2018_09/10160507_Okula_Uyum_Haftasi_2018-2019_KYlavuz.pdf
- Nazlıoğlu, A. G. (2019). *Çocuğun ayrılık kaygısı ile annelerinin kaygı düzeyleri ve ebeveynlik tutumları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Nur-Çelik, N. (2020). *Erken çocuklukta okula uyum süreci*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Nural, E. (2006). *İnsan ilişkileri ve iletişim*. Ankara: Hegem Yayınları.
- Oktay, A., & Polat-Unutkan, Ö. (2005). *Okul öncesi eğitimde güncel konular*. İstanbul: Yayıncılık Matbaası.
- Önder, A., & Gülay, H. (2007). Ebeveyn-kabul red teorisi ve bireyin gelişimi açısından önemi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21, 20–28.
- Öneren-Şendil, Ç. (2010). *5-6 yaş çocuklarında sosyal yetkinlik ve davranış sorunlarının, akran kabulü, mizaç ve cinsiyet açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Öz, İ. (2005). *Anne baba olma sanatı*. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
- Özcan, Ö., & Aysev, A. (2009). Okul fobisi olan çocuklarda ruhsal bozuklukların sıklığının araştırılması. *İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 16(1), 13–17.
- Özgenel, S. (1992). İlkokulun ilk günlerinde çocuk. *Yaşadıkça Eğitim Dergisi*, 24(5–9), 6.
- Özgül, B., & Yılmaz, M. (2017). *Çocuklarda davranış problemleri ve çözüm yolları*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Öztürk, Abdülkadir. (2014). Sosyal Kaygıyı Açıklayan Yaklaşımlar. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 15–26.

- Öztürk, Aslı. (2008). *Okulöncesi Eğitimin İlköğretim 1. ve 3. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Becerilerine Etkisinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özyürek, A., Berge, Z., & Yavuz, N. F. (2014). Okul öncesi çocukların sosyal becerileri ile yakın çevresindeki yetişkin etkileşimleri arasındaki ilişki. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 111–129.
- Özyürek, A., & Tezel-Şahin, F. (2010). Anne baba olmak ve anne babaların çocuk yetiştirme tutumları. In T. Güler (Ed.), *Anne baba eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Özyürek, Arzu, & Tezel-Şahin, F. (2005). 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(2), 19–34.
- Pepito, G. M., & Montalbo, I. C. (2019). Separation anxiety on preschoolers' development. *International Journal of English and Education*, 8(1), 229–239.
- Polat, Ö. (2019). *Adım Adım İlkokula Başlamak Okula Uyum ve Erken Okuryazarlık Eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Polat, Ö., & Çağlak-Sarı, S. (2020). *Anaokuluna ilk adım*. İstanbul: Nesil Yayınları.
- Ramey, S. L., Lanzi, R. G., Phillips, M. M., & Ramey, C. T. (1998). Perspectives of former head start children and their parents on school and the transition to school. *The Elementary School Journal*, 98(4), 311–327.
- Rapee, R., Wignall, A., Copham, W., & Spence, S. (2014). *Kaygılı Çocuğa Yardım*. İstanbul: Arkadaş Yayıncılık.
- Şahin, E. (2005). *Okul öncesi eğitimi*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Şahin, H. (2020). Study of adaptation of the preschool anxiety 's scale in children to Turkish. *Canadian Center of Science and Education*, 13(9), 82–95. <https://doi.org/10.5539/ies.v13n9p82>
- Şahin, H. (2021). Development of the teacher report form of anxiety in pre-school children. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 16(3), 336–349. <https://doi.org/10.29329/epasr.2020.373.17>
- Şahin, M. (2017). Davranışın biyolojik temelleri. In *Psikolojiye giriş* (pp. 8–15). İstanbul: Lisans Yayıncılık.

- Sarı, E. (2007). *Anasınıfına devam eden 5-6 yaş grubu çocukların, annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerine etkisinin incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Sarıçam, H., & Özbey, A. (2019). School anxiety and presenteeism in refugee children in Turkey. *Global Journal of Guidance and Counseling in Schools: Current Perspectives*, 9(2), 67–79. <https://doi.org/10.18844/gjgc.v9i2.4427>
- Şebitci-Sarıbaş, M. (2020). Okula uyum kavramı. In Hülya Gülay-Ogelman (Ed.), *Yaşamın ilk yıllarında okula uyum* (pp. 1–38). Ankara: Eğiten Kitap.
- Seçer, Z., Gülay-Ogelman, H., Şimşek, H., Önder, A., & Bademci, D. (2014). Akran şiddetine maruz kalan ve kalmayan 5-6 yaş okul öncesi çocukların okula uyumlarının analizi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23, 351–372.
- Seowon Song, B. A. (2020). *Co-parenting, parenting, and preschool children's adjustment*. (Master's Thesis). Graduate Faculty of Texas Tech University, Texas.
- Seven, S. (2008). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Seven, S. (2011). Okula Uyum Öğretmen Değerlendirmesi Ölçeği'nin Geliştirilmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 29–42.
- Seven, S. (2021). *Çocuk ruh sağlığı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Spence, S. H., Rapee, R., McDonald, C., & Ingram, M. (2001). The structure of anxiety symptoms among preschoolers. *Behaviour Research and Therapy*, 39(11), 1293–1316. [https://doi.org/10.1016/S0005-7967\(00\)00098-X](https://doi.org/10.1016/S0005-7967(00)00098-X)
- Spielberger, C. D. (2013). *Anxiety: Current trend in theory and research*. New York: Academic Press.
- Sümer, N., & Şendağ, M. A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86–103.
- Tangüner, D. (2017). *Okul öncesi eğitim almış ve almamış ilköğretim birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum düzeyi ve anksiyete düzeyi*. (Yüksek Lisans

- Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Teze, S. (2016). *Annesi çalışan 6 yaş çocukların ayrılık kaygısının bağlanma stilleri açısından incelenmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Tuzcuoğlu, N. (2007). *Bir aile olmak: "Anne baba olmanın altın kuralları."* İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Unutkan, Ö. P. (2003). *Marmara ilköğretime hazır oluş ölçeğinin geliştirilmesi ve standartizasyonu*. (Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Urbina-Garcia, A., & Kyriacou, C. (2018). Children 's problems during the preschool transition : views of mexican teachers. *European Scientific Journal*, 14(22), 154–172. <https://doi.org/10.19044/esj.2018.v14n22p154>
- Valiente, C., Swanson, J., & Lemery-Chalfant, K. (2012). Kindergartners' temperament, classroom engagement, and student–teacher relationship: moderation by effortful control. *Sosyal Gelişim*, 21(3), 558–576.
- Wu, Y. P., Wu, J. F., Chen, Y. M., Han, L., Han, P. G., Wang, P., & Gao, F. (2015). Shyness and school adjustment among chinese preschool children: Examining the moderating effect of gender and teacher–child relationship. *Early Education and Development*, 26(2), 149–166. <https://doi.org/10.1080/10409289.2015.970503>
- Yalçın, F., & Türnüklü, A. (2011). Algılanan ana-baba davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki. *E-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1).
- Yalçın, V. (2016a). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Yalçın, V. (2016b). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki*. (Yüksek Lisans Tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,

Ankara.

- Yaman, B. (2018). *Ebeveyn tutumlarının çocukların mizaç özellikleri ve duygu düzenleme becerileri üzerindeki rolü*. (Yüksek Lisans Tezi). Işık Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaşar, V., & Yaşar, S. (2010). Okul çağındaki çocuklarda görülen okul korkusu. *Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim*, 11(126–127), 16–24.
- Yavuzer, H. (2007). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk eğitimi: El kitabı*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H., Köknel, Ö., Kulaksızoğlu, A., Ayhan, H., Dodurgalı, A., & Ekşi, H. (2013). *Çocuk ve ergen eğitiminde anne baba tutumları*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Yeşil, D. (2008). *Okulöncesi eğitim almış ve almamış öğrencilerin okula uyumlarının karşılaştırılması*. (Yüksek Lisans Tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşildaş, F. B. (2018). *Okul öncesi çocuklarda kaygının ebeveyn-çocuk ilişkisine yönelik değişkenler açısından değerlendirilmesi*. (Yüksek Lisans Tezi). Ufuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.
- Yılmaz, M., & Ünal, M. (2021). Okul öncesi eğitime devam eden 57-68 aylık çocukların okul kaygılarının incelenmesi. *Journal of Early Childhood Studies*, 5(2), 331–358. <https://doi.org/10.24130/eccd-jecs.1967202152318>
- Yoleri, S. (2014). The relationship between temperament, gender, and behavioural problems in preschool children. *South African Journal of Education*, 34(2), 1–18. <https://doi.org/10.15700/201412071206>
- Yörükoğlu, A. (2005). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Zupančič, M., & Kavčič, T. (2011). Factors of social adjustment to school: Child's personality, family and pre-school. *Early Child Development and Care*, 181(4), 493–504. <https://doi.org/10.1080/03004430903507175>

EKLER

İLK GÜNLERDE OKULA UYUM ÖLÇEĞİ

Çocuğun;

Adı:

Soyadı:

Okulu ve şubesi:

Yönerge: Bu ölçek çocukların okulun ilk günlerindeki (yaklaşık ilk bir ay) okula uyum düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Lütfen ilgili çocuk için okulun ilk günlerinde geçerli olan durumunu bildiren numarayı daire içine alınız.

Bu çocuk okulun ilk ayında;

		Tamamen Doğru	Kısmen Doğru	Yanlış
1	Okula zorla getirilirdi.	1	2	3
2	Devamsızlık yapardı.	1	2	3
3	Öğretmenle konuşmazdı.	1	2	3
4	Okul arkadaşlarıyla konuşmazdı.	1	2	3
5	Sınıf arkadaşlarıyla oynamazdı.	1	2	3
6	Etkinliklere katılmakta isteksizdi.	1	2	3
7	Kendi başına eve kaçardı	1	2	3
8	Arkadaşlarını rahatsız ederdi	1	2	3
9	Sınıf ve okul kurallarına uymazdı	1	2	3
10	Verilen görevleri yapmazdı.	1	2	3

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA ANKSİYETE (KAYGI) ÖLÇEĞİ (Öğretmen Formu)

Aşağıda çocuklarla ilgili bazı ifadeler bulunmaktadır. Her bir ifade için sınıfınızdaki çocuğu en iyi tanımlayan cevabı işaretleyiniz. İfadeler: çok sıklıkla doğruysa (4), Sıklıkla doğruysa (3), Bazen doğruysa (2), Nadiren Doğruysa (1), Hiç doğru değilse (0) işaretleyiniz.

Lütfen bütün ifadelere (bazı ifadeler sınıfınızdaki çocuğa uygun görünmüyor olsa bile) cevap veriniz.

CÜMLELER:	Hiç Doğru	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Çok
	Değil	Doğru	Doğru	Doğru	Sıklıkla
	0	1	2	3	4
1. Gün boyunca defalarca anne-babasını sorar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
2. Endişesini gidermekte zorluk çeker.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Yaptığı şeyleri, doğru mu yaptım diye sürekli kontrol eder. (ör, kapıyı kapattım, musluğu kapattım diye)	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Anaokuluna/Okula bırakılınca baş ağrısı ve/veya mide/karın ağrısından şikâyet eder.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Endişelerinden dolayı gergin, sinirli ve huzursuzdur.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Yetişkinlerden (Öğretmeninden, Personelden vb.) yardım istemekten korkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Yüksekten korkar. (yüksek yerler)	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Tanımadığı insanlarla tanışmaktan veya konuşmaktan çekinir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Anne babasının başına kötü bir şey gelecek diye endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Günün büyük bir kısmını değişik şeyler hakkında endişelenerek geçirir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Sınıf önünde konuşmaktan korkar (ör., göster ve anlat)	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
12. Kendisine kötü bir şeyler olacağından (ör. kaybolmak veya kaçırılmak gibi) ve anne-babasını bir daha göremeyeceğinden endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Kötü şeylerin olmaması için her şey yerli yerinde olmalıdır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Başkalarının önünde utanç verici bir şeyler yapacağından endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Böceklerden ve/veya örümceklerden korkar	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
16. Tekrar tekrar aklına gelen kötü ve/veya saçma düşünceleri ya da hayalleri vardır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
17. Anaokuluna veya bakıcıya bırakılacağından (Orada Unutulacağından) endişelenir.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Yaşlılarıyla oynamaktan ve onların etkinliklerine katılmaktan korkar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Bazı şeyleri düşünmenin (Ör. Sayıları, kelimeleri) kötü şeylerin olmasını önleyeceğini inanır.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
20. Geremediği hallerde bile rahatlatılmak ister.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)
21. Anaokulunda/Okulda iken anne-babasını düşünerek ağlar.	(0)	(1)	(2)	(3)	(4)